

Kostimografija za "The Great Gatsby" - analiza i prijedlog kostima

Ninić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:233646>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO TEHNOLOŠKI FAKULTET**

Tekstilni i modni dizajn

DIPLOMSKI RAD

**KOSTIMOGRAFIJA ZA «THE GREAT GATSBY» -
ANALIZA I PRIJEDLOG KOSTIMA**

IVA NINIĆ

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO TEHNOLOŠKI FAKULTET

Tekstilni i modni dizajn

Kostimografija

DIPLOMSKI RAD

KOSTIMOGRAFIJA ZA «THE GREAT GATSBY» -
ANALIZA I PRIJEDLOG KOSTIMA

MENTOR:

prof. art. Snježana Vego, prof.

NEPOSREDNA VODITELJICA:

doc. dr. art. Ivana Bakal

AUTORICA: Iva Ninić

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Sveučilište u Zagrebu

Tekstilno – tehnoliški fakultet

Studij: Tekstilni i modni dizajn

Modul: Kostimografija

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Diplomski rad

KOSTIMOGRAFIJA ZA «THE GREAT GATSBY» - ANALIZA I PRIJEDLOG
KOSTIMA

Iva Ninić

Broj stranica: 74

Broj slika: 10

Broj literaturnih izvora: 69

Mentorica: ak. slik. Snježana Vego, prof.

Neposredna voditeljica: doc. dr. art. Ivana Bakal

Članovi povjerenstva:

1. prof. dr. sc. Ana Sutlović
2. prof. art. Snježana Vego
3. doc. dr. art. Ivana Bakal
4. izv. prof. art. Koraljka Kovač

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je detaljna analiza djela «The Great Gatsby» (hrv. «Veliki Gatsby»). Djelo je ponajprije smješteno u razdoblje, objašnjena je radnja te najbitnije značajke vremenskog perioda koje su ključne za razumijevanje samog komada. Na samom početku rečeno je ponešto i o životu samog pisca. Nakon toga, za primjer su uzete dvije filmske adaptacije, analizirani su glumci, režija, kostimi, te sve sličnosti i različitosti između njih. Velik fokus stavljen je na modu 1920.-ih godina, životne običaje i sve što je poslijeratno doba donijelo. Okosnica ovog rada i jeste sama kostimografija pa je drugi dio rada posvećen eksperimentalnom dijelu. U tom dijelu razrađena je ideja moderne verzije kostima, priložene su skice te je objašnjen postupak izrade jednog od kostima, potkrijepljen slikama.

Ključne riječi: «The Great Gatsby», 1920. godine, *jazz* era, moderna verzija, moda

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
1. UVOD.....	5
2. FRANCIS SCOTT FITZGERALD.....	6
2.1. Rani život.....	6
2.2. Stvaralaštvo.....	7
2.3. Neuredan život.....	8
2.4. Početak kraja.....	9
3. DJELO «THE GREAT GATSBY».....	11
3.1. Analiza radnje djela.....	11
3.2. Analiza likova.....	13
3.2.1. Nick Carraway.....	13
3.2.2. Jay Gatsby.....	14
3.2.3. Daisy Buchanan.....	15
3.3. Analiza problematike djela.....	16
4. FILM «THE GREAT GATSBY».....	19
4.1. «The Great Gatsby» 1949.....	19
4.2. «The Great Gatsby» 1973.....	23
4.3. «The Great Gatsby» 2013.....	25
5. KARAKTERISTIKE VREMENSKOG RAZDOBLJA.....	29
5.1. Općenito.....	29
5.2. Art deco.....	33
6. MODA 1920-ih GODINA.....	34
6.1. Općenito.....	34
6.2. Povijesni pregled.....	34
6.3. Žensko odijevanje.....	36
6.4. Modni dodaci.....	38
6.5. Muško odijevanje.....	39
7. KOSTIMOGRAFIJA.....	41
8. MODERNA ADAPTACIJA.....	45

9. EKSPERIMENTALNI DIO	47
9.1. Razrada	47
9.2. Izrada kostima	48
9.3. Skice	51
10. ZAKLJUČAK.....	65
11. POPIS LITERATURE.....	67

1. UVOD

Gotovo stoljeće nakon objavljivanja, kultno djelo F. Scott Fitzgeralda iliti predvodnika američke «izgubljene generacije», i danas se nalazi pri samom vrhu omiljenih knjiga. Naime, «The Great Gatsby» zaista je najveća Fitzgeraldova uspješnica, vrhunac njegova književnog stvaralaštva, ali i jedan od neospornih vrhunaca cjelokupne američke književnosti. Iako je Fitzgerald za života bio uzdignut do vrhunca popularnosti, pred samu je smrt osjetio gorčinu bijede i zaborava. Prošla su desetljeća dok kritičari nisu prepoznali njegovu genijalnost. Prije i poslije «The Great Gatsbyja» autor je živio životom svojih junaka, to jest zanosio se njihovim idejama i idealima, doživljavao njihova razočaranja i razdore, «prosipao» talent i novac. Fitzgerald nije morao svoje likove tražiti oko sebe - nalazio ih je u samome sebi.¹

U razdoblju dramatičnih promjena u društvu, politici i općenito ljudskom svakodnevnom životu dolazi do promjene i u modi koja se modernizira i prilagođava potrebama žena. Nakon Prvog svjetskog rata, SAD ulazi u prosperitetno doba i kao rezultat svoje uloge u ratu izlazi na svjetsku pozornicu. Žene postaju radna snaga. Mnogi zanemaruju nacionalnu zabranu alkohola i revolucija nastaje u gotovo svakoj sferi ljudske aktivnosti.² Moda nije bila iznimka. Ona predstavlja odraz svega što se događa oko nas pa tako i na novu slobodu moda odgovara promjenama. Moda ustanovljena 1920-ih godina dominira svijetom mode i dan danas.

¹ SparkNotes: <http://www.sparknotes.com/lit/gatsby/summary/>

² Crazin.net: <https://www.cazin.net/vijesti/clanak/povijest-mode-lude-1920-e>

2. FRANCIS SCOTT FITZGERALD

Francis Scott Fitzgerald rođen je u Saint Paulu, Minnesota, 24. rujna 1896. godine. Preminuo je 21. prosinca 1940. godine u Hollywoodu. Bio je američki romanopisac i novelist, koji je obilježio tzv. «jazz eru»³. Smatra se jednim od najvećih pisaca 20. stoljeća.

2.1. Rani život

F. Scott Fitzgerald potječe iz obitelji više srednje klase. Ime je dobio po svom drugom rođaku, Francisu Scottu Key, poznatom kao Scott Fitzgerald. Nedugo nakon što se rodio, preminula mu je sestra, a Fitzgerald je kasnije izjavio «Tri mjeseca nakon što sam rođen, moja majka izgubila je dijete. Mislim da sam tada postao pisac.»⁴ Njegov otac, Edward Fitzgerald, bio je irskog i engleskog podrijetla, a preselio se u St. Paul iz Marylanda nakon Američkog građanskog rata. Uvijek su ga opisivali kao «tihog gospodina čovjeka s lijepim južnim ponašanjem».⁵ Majka mu je bila Mary «Molly» McQuillan Fitzgerald, kći irskog imigranta koji je svoje bogatstvo pretvorio u veleprodajnu trgovinu.

S trinaest godina obitelj se vratila u St. Paul i uživala u nasljedstvu Mary Fitzgerald nakon što je otac bio otpušten s mjesta prodajnog predstavnika za «Procter & Gamble» u New Yorku. Fitzgerald je tu pohađao St. Paul akademiju. Upravo tu se prvi put njegovo djelo pojavljuje u školskim novinama. Bila je to detektivska priča. Fitzgerald je tada imao trinaest.

³ «Jazz era» bio je period od 1920. do 1930. godine u kojem su jazz glazba i jazz način plesa stekli popularnost na nacionalnoj razini. Jazz je u tom razdoblju odigrao značajnu ulogu u širim kulturnim promjenama, a njegov utjecaj na pop kulturu nastavio se i kasnije. Pojam Jazz Era prvi je upotrijebio F. Scott Fitzgerald u naslovu svoje zbirke kratkih priča iz 1922. godine pod nazivom «Priče iz Jazz ere». (preuzeto s Repozitorij: <https://repozitorij.uaos.unios.hr/islandora/object/uaos%3A374/datastream/PDF/view>)

⁴ The Life and Times of F. Scott Fitzgerald: https://books.google.hr/books?id=QdHia2IZ_kMC&printsec=frontcover&dq=fitzgerald+life&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKEwi_5oeN2p7dAhWIDewKHWczBG0Q6AEILjAB#v=onepage&q=fitzgerald%20life&f=false

⁵ isto

2.2. Stvaralaštvo

U lipnju 1918. godine Fitzgerald je primljen u Camp Sheridan, u blizini Montgomeryja, Alabama. Tamo upoznaje slavnu, lijepu osamnaestogodišnjakinju Zeldu Sayre⁶ i zaljubljuje se u nju. Zelda je bila najmlađa kćerka suca Vrhovnog suda Alabame. Ljubav je dobro poslužila Fitzgeraldu kako bi još bolje pisao, no nakon revizije, roman mu je po drugi put odbijen.

Bilo je to ratno doba i neposredno prije nego je poslan u inozemstvo rat završava. 1919. Fitzgerald odlazi u New York i planira oženiti mladu Zeldu. Ne želeći živjeti u lošim uvjetima, bez novca, Zelda prekida zaruke. Nakon toga, Fitzgerald se vraća u St. Paul kako bi ponovno napisao svoj roman «Na ovoj strani raja». U rujnu je roman prihvaćen od strane urednika Maxwella Perkinsa i objavljen 26. ožujka 1920. godine. Fitzgerald preko noći postaje slavan, a tjedan dana kasnije, Zelda Sayre udaje se za njega u New Yorku. Par kreće u ekstravagantan život kao dvije slavne mlade osobe. Nakon burnog ljeta u Westportu, Fitzgeraldi u New Yorku pronalaze stan. Tamo Fitzgerald piše svoj drugi roman «Lijepi i prokleti»⁷. Kada je Zelda zatrudnjela, 1921., par prvi put putuje u Europu, a zatim se smještaju u St. Paul kako bi Zelda rodila i tu odgojili svoje jedino dijete, Francesa Scotta Fitzgeralda.

1922. godine sele se u Great Neck, Long Island, u namjeri kako bi bili blizu Broadwaya. Fitzgeraldu pisanje ide jako slabo te u to vrijeme puno pije. Bio je alkoholičar, ali je uvijek pisao trijezan. I on i Zelda vode veoma neuredan život, a Fitzgeralda prati ugled pijanca i neodgovornog pisca. Tražeći mir za svoj rad, Fitzgeraldovi u proljeće 1924. godine odlaze u Francusku. Tamo piše «The Great Gatsby». Brak sa Zeldom doživljava krizu zbog njezine prevare s francuskim

⁶ Zelda Sayre rođena je na 1900. godine u gradu Montgomeryu. Zelda je svojim slobodnim ponašanjem i osobitim modnim izričajem već u srednjoj školi bila glavna tema tračeva. Ostajala je nasamo s mladićima, javno uživajući u alkoholu i cigaretama. Nedugo nakon mature, upoznaje Francisa Scotta Fitzgeralda, nadobudnog mladog pisca koji je u to vrijeme radio na svom prvom romanu. Iako ju je Scott privlačio, Zelda se viđala i s drugim muškarcima. Njena obitelj nije bila naročito impresionirana mladim piscem, smatrali su da previše pije, a i nije im se sviđalo to što je katolik. Nakon niza svađa, prekida i pomirenja, Zelda seli u New York, gdje se par vjenčao 1920. godine. (preuzeto s Vox Feminae: <https://www.voxfeminae.net/strasne-zene/item/427-zelda-sayre-fitzgerald-prva-prava-flapper-djevojka>)

⁷ Roman koji je dobrim dijelom prožet ironijom. Iz romana je jasno koliko pisac prepoznaje psihologiju ljudi. Prije svega se bavi karakterom glavne ličnosti koja je podložna utjecaju, nereálnim obećanjima i nadom u bogaćenje. Roman prati dvoje mladih ljudi koji se zaljubljuju pri upoznavanju. Ostali dio problematike romana je upravo odnos između njih dvoje.

pomorcem. «The Great Gatsby» pomogao je Fitzgeraldu da ostavi upečatljiv dojam koristeći složenu strukturu i kontroliranu narativnu točku gledišta. Fitzgeraldov uspjeh dobio je kritičnu pohvalu, ali je prodaja knjige bila razočaravajuća. Dodatne prihode donosile su predstave i filmovi.

U Parizu Fitzgerald upoznaje Ernesta Hemingwaya⁸, nepoznatog izvan književnog kruga. S njim sklapa veliko prijateljstvo koje se uglavnom temelji na divljenju njegovoj osobnosti. Fitzgeraldovi ostaju u Francuskoj do 1926. Scott nastavlja s pisanjem dok Zeldino neprimjereni ponašanje izmiče kontroli i postaje sve ekscentričnije. Vraćaju se u Ameriku kako bi se situacija stabilizirala. Nedugo nakon toga iznajmljuju ljetnikovac u blizini Dalewarea gdje se zadržavaju dvije godine. Iako u dobroj i mirnoj atmosferi, Fitzgerald se i dalje muči s pisanjem. Zelta započinje baletnu obuku želeći jedan dan postati profesionalna plesačica.

2.3. Neuredan život

Kada se nakon dvije godine vrate u Francusku, Zelta doživljava prvi psihički slom. Do 1931. liječena je u Švicarskim bolnicama gdje Fitzgerald živi po hotelima pišući kratke priče kako bi platio psihijatrijsko liječenje svoje supruge. Fitzgerald nije bio među dobro plaćenim piscima toga doba. Njegovi su romani relativno malo zarađivali, a većina njegovih prihoda dolazila je iz časopisnih priča. Još jedan problem bio je što su Fitzgerald i Zelta novac trošili brže nego što su ga zarađivali. Zanimljivo je kako autor koji je tako rječito pisao o učincima novca na karakter osobe, nije mogao upravljati vlastitim financijama. Nakon Švicarske, Fitzgeraldovi se ponovno vraćaju u Ameriku. Fitzgerald se još jednom neuspješno pokušava plasirati u Hollywood. 1932. Zelta ponovno doživljava slom. Odlazi u bolnicu Johns Hopkins u Baltimoreu i tamo provodi ostatak života. Tamo piše svoj autobiografski roman koji stvara velike tenzije između njezinog supruga i nje. U to vrijeme Fitzgerald objavljuje

⁸ Ernest Hemingway (21. srpnja 1899. – 2. srpnja 1961.), američki romanopisac i pisac kratkih priča. Njegova djela i život imali su značajan utjecaj na američke pisce njegovog vremena. Velik dio njegovih djela su klasici američke literature. Hemingway je svoja djela pisao prema vlastitim iskustvima koja je imao kao ribar, lovac i zaljubljenik u borbe bikovima. Sve do kasnih 1930-ih Hemingway u svojim djelima koristi bespomoćne i poražene likove, a od tada se izraženije bavi socijalnim problemima, strogo osuđuje ekonomsku i političku nepravdu. Oko 3000 njegovih rukopisa ostalo je neobjavljeno. (preuzeto s Knjižnica Kutina: <https://knjiznica-kutina.hr/115-godina-od-rodenja-ernesta-hemingwaya/>)

svoj četvrti roman «Blaga je noć»⁹. Iako njegov najambiciozniji roman, bio je komercijalni neuspjeh zbog kritičkog osporavanja.

2.4. Početak kraja

Nakon toga, Fitzgerald doživljava propast. Pijan, u dugovima preko glave nesposoban je pisati ili časopisne priče. Živio je u hotelima u blizini Ashevillea na sjeveru Caroline. Scottie, svojoj kćeri nije pružao nikakav dom. Kada je imala četrnaest godina otišla je u internat, a obitelj Obers je postala njezina surogat obitelj. Bez obzira na to, Fitzgerald je komunicirao s njom putem pisama pokušavajući nadgledati njezino školovanje i oblikovati joj društvene vrijednosti.

Fitzgerald u ljeto 1937. odlazi sam u Hollywood sa scenarijem za koji traži \$1,000 tjedno. Tada dobiva svoj prvi prijedlog za prilagodbu «Tri prijateljice», te sklapa ugovor na godinu dana u vrijednosti od \$1.250,00 tjedno. Bio je to velik novac, no vraćajući dugove, nije mu puno ostajalo. Njegova putovanja na istog kako bi posjećivao suprugu bila su porazna. Tada se u Kaliforniji zaljubljuje u filmsku kolumnisticu Sheilah Graham. Od kraja 1938. godine, Fitzgerald radi kao slobodni scenarist i piše kratke priče za Esquire.¹⁰

1939. godine započinje svoj holivudski roman «Posljednji filmski magnat»¹¹. Napisao je više od polovice radnog nacrtu kada je umro od srčanog udara 21. prosinca 1940. godine. Zelda Fitzgerald poginula je u požaru u Highland bolnici 1948. godine.

F. Scott Fitzgerald umro je smatrajući sebe i svoja djela neuspjehom. Njegovo stvaralaštvo doživljava prvu fazu «reanimacije» između 1945. i 1950. godine. Do

⁹ «Blaga je noć» je emocionalna i moderna priča o dvoje Amerikanaca u Europi. Brilljantnom mladom liječniku psihijatru Dicku Diveru i njegovoj supruzi Nicole, nekadašnjoj pacijentici koja je bolovala od teškog oblika šizofrenije i još je vrlo daleko od mogućeg konačnog ozdravljenja.

¹⁰ Esquire je jedan od najutjecajnijih muških magazina na svijetu. Prikladan je za sve generacije, a objedinjuje sve muške interese na originalan, duhovit i provokativan način. Prati teme od priča o najutjecajnijim i najcjenjenijim ličnostima, do šoubiza i politike.

¹¹ Djelo koje govori o filmskom producentu Monroeu Stahru. Bio je od produkcijskih šefova velikog studija u Hollywoodu tijekom tridesetih godina prošlog stoljeća. Veliki je radnik i odlično se snalazi između zahtjeva sa snimanja, šefova, glumica, glumaca i sindikata. U njegov je život ušla mlada Kathleen Moore, djevojka problematične prošlosti, koja je postala njegova opsesija.

1960. godine zarađuje mjesto među top 10 američkih pisaca. Njegovo djelo «The Great Gatsby» je definicija klasičnog američkog romana.

3. DJELO «THE GREAT GATSBY»

«The Great Gatsby» poetična je priča o romantičnom i misterioznom bogatašu, opsjednutom neuslišenom ljubavljui i «američkim snom». Osim toga, ovaj je roman dramatičan portret vremena nakon Prvog svjetskog rata koje je po raskalašenosti i dekadenciji ostalo zapamćeno kao *jazz* razdoblje.¹² Ujedno, smatra se i antologijskim djelom obzirom da ga pročitati nije stvar prestiža kao nekad, već je postalo dijelom opće kulture.¹³ U današnjici se nalazi na listi 100 najboljih romana s engleskog govornog područja koju su sastavili najugledniji engleski književni kritičari pri čemu je «The Great Gatsby» zauzeo drugo mjesto kao najbolji američki roman 20. stoljeća.¹⁴ Paralelno sa svojom popularnošću, ovaj roman u konačnici eksplicira vrlo poučnu činjenicu - daje do znanja da se novcem ne može kupiti sve.

3.1. Analiza radnje djela

Radnja romana postavljena je 1922. godine u doba *jazza*. Ukratko, riječ je o bogatstvu i navikama skupine građana New Yorka tijekom tog razdoblja. Kroz priču vodi pripovjedač, Nick Carraway, mladić iz Minnesote koji je diplomirao na Sveučilištu Yale. Iznajmljuje kuću u okrugu West Egg of Long Island, bogatog, ali neumjesnog područja naseljenog bogatašima. Nickov susjed u West Eggu je tajanstveni čovjek po imenu Jay Gatsby, koji živi u velikoj gotičkoj palači i organizira ekstravagantne zabave svake subote.

Gatsby najčešće nije sudjelovao u svojim zabavama. Njegov je život ispunjen nezadovoljstvom zbog neuspješne ljubavi s Daisy. Prije rata, kao siromašan časnik, zaljubio se u ljepoticu Daisy. Dok je bio u vojsci, Daisy ga odbacuje i udaje se za bogatog grubijana Toma Buchanana. Poslije rata Gatsby se posvećuje slijepom zgrtanju novca, nadajući se kako će mu to pomoći da vrati izgublenu ljubav.

¹² PrepScholar: <https://blog.prepscholar.com/the-great-gatsby-summary>

¹³ Cliffs Notes: <https://www.cliffsnotes.com/literature/g/the-great-gatsby/summary-and-analysis/chapter-1>

¹⁴ PrepScholar: <https://blog.prepscholar.com/the-great-gatsby-summary>

Kako ljeto napreduje, Nick napokon dobiva pozivnicu za jednu od Gatsbyjeva legendarnih zabava. Na zabavi se susreće s Jordanom Baker, prijateljicom svoje rođakinje Daisy, te susreću samog Gatsbyja, iznenađujuće mladog čovjeka koji ima engleski naglasak i izvanredan osmijeh. Gatsby traži razgovor samo s Jordan pri čemu joj govori kako je upoznao Daisy u Louisvillu 1917. godine i duboko je zaljubljen u nju.

Gatsbyjev ekstravagantni stil života i divlje zabave jednostavno su pokušaj da impresionira Daisy. Kasnije saznaje kako je njegov novi susjed Nick, Daisyn rođak te traži od Nicka da mu pomogne organizirati ponovni susret s voljenom Daisy. Nick poziva Daisy na čajanku u svojoj u svojoj kući pri čemu joj nije rekao da će Gatsby također biti tamo. Nakon prvotno neugodnog okupljanja, Gatsby i Daisy ponovno uspostavljaju vezu, a njihova se ljubav počela ponovno rasplamsavati. Uskoro, Tom počinje sumnjati u vezu svoje supruge s Gatsbyjem. Na ručku u kući Buchanan's, Gatsby konstantno gleda u Daisy s takvom nepristojnom strasti da Tom u konačnici shvati da je Gatsby zaljubljen u nju. Iako je Tom nevjeran Daisy, ogorčen je mišlju da bi mu njegova supruga isto mogla biti nevjerna. On odlazi u New York gdje se suprotstavlja Gatsbyju u apartmanu u Hotelu Plaza. Tvrdi kako on i Daisy imaju povijest koju Gatsby nikad ne bi mogao razumjeti, a najavljuje svojoj supruzi da je Gatsby kriminalac, odnosno da njegovo bogatstvo dolazi od prodaje alkohola i drugih nezakonitih aktivnosti.

Nick, Jordan i Tom otkriju da je Gatsbyjev automobil udario i ubio Myrtle, Tomovu ljubavnicu. Vraćaju se na Long Island, gdje Nick shvati da je Daisy vozila automobil kad je udario Myrtle, ali Gatsby namjerava preuzeti krivnju. Sljedećeg dana, Tom govori Myrtleovom mužu, Georgeu, da je Gatsby vozio automobil tijekom prometne nesreće u kojoj je poginula njegova supruga. George, koji je iz svega zaključio da vozač automobila koji je ubio Myrtle mora biti, ništa drugo, nego njezin ljubavnik, nalazi Gatsbyja u bazenu u njegovu dvoru te puca u njega, zatim i u sebe.

Nick organizira mali sprovod za Gatsbyja te završava svoj odnos s Jordanom i vraća se u New York kako bi izbjegao gađenje koje osjeća za ljude koji okružuju Gatsbyjev život. Isto tako, bježi od praznine i moralnog propadanja života bogataša na istočnoj obali. Nick smatra kako je Gatsbyjev san o Daisy «okaljan» novcem i nepoštivanjem

te da se američki san o sreći i individualizmu raspada u pukoj potrazi za bogatstvom. Premda je Gatsbyjeva moć da svoje snove pretvori u stvarnost zapravo ono što ga čini «velikim», Nick eksplicira kako je razdoblje sanjanja, odnosno Gatsbyjev san tako a američki san, gotovo.

Iako glasi kao romantični roman te ga mnogi rangiraju upravo u tu kategoriju, osobno ga ne smatram romantičnim. Zasigurno je više od toga. To je krajnja tragedija u kojoj sanjanje o izgubljenim ljubavima dovodi do očaja. Štoviše, najvažnija pouka u knjizi je da čitatelji uče na tuđim pogreškama, u ovom slučaju, pogreškama glavnih likova.

3.2. Analiza likova

3.2.1. Nick Carraway

Smatra li se da Gatsby predstavlja jedan dio Fitzgeraldove osobnosti, prividnu slavnu osobu koja bi se proslavila bogatstvom kako bi impresionirao ženu koju je volio, onda Nick predstavlja drugi dio njegove osobnosti, odnosno mirnu, obrazovanu i staloženu osobu. Mladić iz Minnesote 1922. godine putuje u New York. Živi u okrugu West Egg of Long Island, pokraj Gatsbyja. Ujedno, Nick je Daisyin rođak što mu omogućuje da promatra i pomaže uspostavljanju ponovne ljubavne veze između Daisy i Gatsbyja. Kao rezultat svojeg odnosa s tim likovima, Nick je savršen izbor za pripovijedanje romana, koji djeluje kao osobni podsjetnik na njegova iskustva s Gatsbyem iz ljeta 1922. godine. Osim toga, Nick je također prikladan za pripovijedanje zbog svog temperamenta. Kao što govori čitatelju u 1. poglavlju, on je tolerantan, otvoren, tih, i dobar slušatelj, a kao rezultat toga, drugi imaju tendenciju da razgovaraju s njim i kažu mu svoje tajne. Tako mu se i Gatsby dolazi povjeriti te ga tretira kao povjerenika. Nick općenito preuzima sekundarnu ulogu u cijelom romanu, preferirajući opisivanje i komentiranje događaja, ali niti u kojem trenutku romana ne dominira akcijom. Često, međutim, on djeluje kao Fitzgeraldov glas, kao u njegovoj dugotrajnoj meditaciji i američkom snu, što je izraženo na kraju poglavlja 9. U mjeri u kojoj Nick igra ulogu unutar pripovijesti, dokazuje snažnu mješovitu reakciju na život na istočnoj obali, koja stvara snažan unutarnji sukob koji ne rješava do kraja

romana. S jedne se strane Nick privlači brzom, zabavnom životu New Yorka, a s druge strane, smatra kako je takav stil života groteskan i štetan. Ovaj unutarnji sukob simbolizira se kroz Nickovu romantičnu vezu s Jordan Baker. Privlači ga njezina živahnost i sofisticiranost baš kao što ga odbija njezino nepoštenje i nedostatak empatije za druge ljude.

Navodi kako u New Yorku postoji «kvaliteta izobličenja» života, a takvim se načinom gubi ravnoteža, što je izraženo već u samom početku romana, to jest onda kad se opija na Gatsbyjevoj zabavi u 2. poglavlju. Nakon razotkrivanja Gatsbyjevog sna i doživljavanja užasnog spektakla Gatsbyjeva pogreba, Nick shvaća da je brz život zaljubljanja na Istočnoj obali pokrivač zastrašujuće moralne praznine koju simbolizira dolina pepela. Nakon što je stekao zrelost koju pokazuje ovaj uvid, on se vraća u Minnesotu u potrazi za mirnijim životom koji je strukturiran s više tradicionalnih moralnih vrijednosti.

3.2.2. Jay Gatsby

Glavni je lik romana «The Great Gatsby». Mladi muškarac u tridesetim godinama koji je pobjegao iz siromašnog djetinjstva u selu Sjeverne Dakote kako bi postao neizmjereno bogat. Međutim, ovaj visoki cilj je postigao sudjelovanjem u organiziranom kriminalu, uključujući distribuciju ilegalnog alkohola i trgovanje ukradenim vrijednosnim papirima. Od svoje rane mladosti, Gatsby je prezirao siromaštvo i čeznuo za bogatstvom. Naime, iako je Gatsby oduvijek želio biti bogat, njegov je glavni motiv za stjecanje bogatstva bila njegova ljubav prema Daisy, koju je upoznao kao mladi vojni časnik u Louisvillu prije odlaska u borbu za vrijeme Prvog svjetskog rata 1917. godine. Gatsby se odmah zaljubio u Daisyinu auru luksuza, milosti i šarma. Premda je Daisy je obećala da će ga čekati dok se ne vrati iz rata, ona se 1919. godine udaje za Toma Buchanana i to u vrijeme kada je Gatsby studirao na Oxfordu u pokušaju stjecanja obrazovanja. Nakon toga, Gatsby svrhu svoga života nalazi u pokušaju vraćanja izgubljene ljubavi čiji su pokušaji zasnovani na bogaćenju i organiziranju luksuznih zabava. Što je zasigurno odraz pogrešnog pristupa. Fitzgerald odgađa uvođenje većine tih informacija sve do zadnjeg dijela romana. Gatsbyjeva reputacija prvi se puta očituje u govornoj ulozi kroz poglavlje 3. Do tada

je isključivo predstavljen kao zalutali, zagonetni domaćin nevjerojatno bogatih stranaka koje se svaki tjedan bacaju u njegovu palaču. Izgleda okružen spektakularnim luksuzom, čiji su sudionici moćni muškarci i lijepe žene. Predmet je vrtloga zabave diljem New Yorka i neka vrsta legende. Do sredine romana, autor ne otkriva njegovu prošlost niti odaje njegove izvore bogatstva. Konačni dokaz o njegovim kaznenim postupcima prikazan je tek kroz poglavlje 7. Kao posljedica toga, prvi dojam Gatsbya za čitatelja bio je sasvim drukčiji od onoga što on stvarno jeste, odnosno od isključivo nezadovoljnog mladića koji pokušava vratiti izgublenu ljubav. Fitzgerald koristi ovu tehniku zakašnjelog otkrivanja istine kako bi naglasio kazališnu kvalitetu Gatsbyjeva pristupa životu, koji je zapravo važan dio njegove osobnosti. Gatsby je doslovno stvorio svoj karakter, čak i mijenjajući svoje ime od Jamesa Gatza do Jay Gatsbya. Kao što pokazuje njegova neumorna potraga za Daisy, Gatsby ima izvanrednu sposobnost preobrazbe svojih nada i snova u stvarnost; na početku romana, čini se čitatelju onako kako se želi pojaviti svijetu što ističe njegovu «veličinu».

Kako roman napreduje, a Fitzgerald demonstrira Gatsbyjevu samozastupljenost, Gatsby se otkriva kao nevin mladić koji sve svodi na svoje snove, ne shvaćajući da su njegovi snovi nedostojni. Gatsby prikazuje Daisy s idealističkom savršenošću koju ona ne može postići u stvarnosti. Njegov san se raspada, otkrivajući korupciju koja uzrokuje bogatstvo i nedostojnost cilja, što Fitzgerald poistovjećuje s američkim snom koji se raspada dvadesetih godina 20. stoljeća, budući da je snažan optimizam, vitalnost i individualizam Amerike podređen nemoralnoj potrazi za bogatstvom. Pri tome, Gatsby interpretira kontrast najdosljedniji s Nickom.

3.2.3. Daisy Buchanan

Lik utemeljen djelomično na interpretaciji Fitzgeraldove žene Zelde, koju je autor romana izgubio zbog alkoholizma, dugova i nesigurnosti, a zbog njezine tragične bolesti. Daisy je lijepa mlada žena iz Louisvilleda, Kentuckyja. Nickova rođakinja i objekt Gatsbyjeve ljubavi. Kao mladi debitant u Louisvilledu, Daisy je bila izuzetno popularna među vojnim časnicima koji su se nalazili u blizini svoje kuće, uključujući i Jay Gatsbyja. Gatsby joj je od samog početka lagao o svojoj prošlosti pri čemu joj je

tvrdio kako je iz bogate obitelji u pokušaju da joj dokaže kako je dostojan za nju. Naposljetku, Gatsby je pobijedio u Daisyinu srcu i prije nego što je Gatsby otišao rat. Daisy je obećala da će čekati Gatsbyja, ali je 1919. godine umjesto toga, odabrala Toma Buchanana, mladog muškarca iz čvrste aristokratske obitelji koja joj je obećavala bogat stil života i koji je imao podršku njezinih roditelja.

Nakon 1919. Gatsby se posvetio vraćanju Daisy, čineći ju jedinstvenim ciljem svih svojih snova i glavnom motivacijom za stjecanjem golemog bogatstva kroz kriminalnu aktivnost. Daisy predstavlja Gatsbyjev paragon savršenstva - ona ima auru šarma, bogatstva, sofisticiranosti, milosti i aristokracije za kojom je čeznuo od samog djetinjstva. Međutim, u stvarnosti je Daisy daleko ispod Gatsbyjevih ideala. Ona je lijepa i šarmantna, ali i promjenjiva, plitka, dosadna i sramotna. Nick je karakterizira kao nepažljivu osobu koja razbija stvari, a zatim se povlači iza novca. Daisy dokazuje njezinu pravu prirodu kad odabere Toma iznad Gatsbyja te u konačnici dopušta Gatsbyju preuzimanje krivnje za ubojstvo Myrtle Wilson. Na samom kraju, umjesto da prisustvuje Gatsbyjevu sprovodu, Daisy odseli s Tomom.

Kao i Zelda Fitzgerald, Daisy je zaljubljena u novac, jednostavnost i materijalni luksuz. Ona je sposobna za ljubav, ali ne i lojalnost. Ravnodušna čak i prema vlastitoj kćeri. U Fitzgeraldovoj koncepciji Amerike 1920-ih godina, Daisy predstavlja nemoralne i plitke vrijednosti aristokracije East Egg-a.

3.3. Analiza problematike djela

Obzirom da su Sigmund Freud i Francis Scott Key Fitzgerald otprilike živjeli u istom razdoblju, smatra se kako je Freudov stav eksplicitno impresionirao Fitzgeraldov literarni rad.¹⁵ Fitzgerald je mnogo puta kroz svoje priče izrazio frustriranost mladom generacijom s američkim snom pri čemu nije skrivao ni razočarenje. Ono što je zanimljivo u liku Gatsbyja je njegov obrambeni mehanizam u odnosu na njegov problem. Vraćanje izgubljene ljubavi Gatsbyja dovodi do velikog bogatstva, ali i tragičnog završetka. Tijekom otkrivanja njegove opsjednutosti, postavlja se pitanje

¹⁵ Brauer, Stephen, «Jay Gatsby and the Prohibition Gangster as Businessman», F. Scott Fitzgerald Review, vol. 2, Penn State University Press, Pennsylvania, 2003.

«Je li to uopće ljubav?». Bježanje od svih pravila i normi tijekom gradnje svog života, Gatsbyja su učinile iznimno popularnim likom. Međutim, od trenutka kada više nije organizirao besplatne proslave, nitko nije niti znao za njega, niti je ikome bio potreban. Dokaz tome je gotovo ničija prisutnost njegovu sprovodu. Upravo je to odraz nemoralnosti i materijalizma toga doba. Naime, istu je površnost pokazala i njegova velika ljubav Daisy, koja mu je okrenula leđa onoga trenutka kada više nije mogla uživati u njegovu bogatstvu, odnosno nije imala izravne koristi od njega.

«The Great Gatsby» definira san o savršenom i najbogatijem životu u kojem je traženje prosperiteta, zadovoljstva i seksualnosti u prvom prioritetu iskorjenjivanjem ljudske evolucije pri čemu ni manje ni više korumpira društvenu moralnost. Uloga Gatsbyjeve prošlosti u njegovim snovima o budućnosti mijenjaju definiciju prosperiteta u ljudsku koncepciju. Pozadina događaja u ovom romanu isključivo je psiholoških razmjera. F. Scott Fitzgerald je romanom «The Great Gatsby» impresionirao čitatelje, a ovaj dramatičan portret prikazao je kao priču o mladim ljudima s lošim počecima koji su u potrazi za američkim snom izgubili i ljubav i društveni položaj. Sve je tu ujedinjeno i savršeno harmonizirano, od nesvjesnosti uma, osjećaja inferiornosti, seksualne sublimacije, ali i neustrašivog ega likova. Ujedno, autor fascinira svoje čitatelje romantičnim i seksualnim odnosima intrigantnih likova krajnje osuđenih na tragični završetak. U tom svjetlu, prikazan je nedostatak odanosti, ali i emocionalne povezanosti. Ta emocionalna disfunkcija zapravo se čini kao dijelom nemogućnosti preživljavanja likova. Osim toga, ističe nemogućnost rješavanja sukoba koji su latentni stvarajući put tragediji, što se u konačnici interpretira kao psihološka drama disfunkcionalne ljubavi. Prikazujući kako se bogatstvom stječe moć i koliko moć utječe na konstantnu požudu, stvara neprimjereni životni završetak glavnog lika.

Dakle, «The Great Gatsby» primjer je američkog sna u kojemu prevladava potraga za zadovoljstvom i moći što se interpretira kao vrsta hedonizma, umjesto individualizma. U romanu je bogatstvo sporedna vizija koja se mora ostvariti kakio bi se postigao glavni cilj. Gatsbyjev um vodio ga je prema nečemu što nikada nije mogao imati, ali je neizmjerljivo želio. Osjećaj inferiornosti utječe na samopoštovanje, a tijekom cijelog romana potiče Gatsbyjevu motivaciju da stvori situaciju koja ga čini bogatim i stečenu moć upotrijebi za vraćanje Daisy. Uхватiti pozornost Daisy i dokazivanje

njegovog društvenog statusa bio je uzrok svih Gatsbyjevih pothvata. Koliko god on korača naprijed, konstantno se vraća u prošlost. To je represija, odnosno činjenica da Gatsby ne može krenuti naprijed bez vlastite prošlosti koja ga vodi. Iz psihološke perspektive njegova tvrdnja da je njegova želja da psihički ubije roditelje čiji utjecaj ranjavanja i dalje živi u njegovoj vlastitoj psihi utječe na svaki njegov korak u budućnosti. Pojavljuje se i seksualna sublimacija, odnosno pokušaj, osobito među nekim religijskim tradicijama, da pretvoriti seksualne impulse ili seksualnu energiju u kreativnu energiju. U Velikom Gatsbyju, sublimacija je prijenos libida u fizički čin ili druge emocije kako bi se izbjeglo suočavanje sa seksualnim potrebama. Temelji se na ideji da seksualna energija može biti korištena za stvaranje duhovne prirode koja zauzvrat može stvoriti više senzualnih djela.

4. FILM «THE GREAT GATSBY»

4.1. «The Great Gatsby» 1949.

«The Great Gatsby» iz 1949. godine je crno-bijeli američki dramski film kojeg je režirao Elliott Nugent, a producirao Richard Maibaum. Sceniran je po romanu «The Great Gatsby» F. Scott Fitzgeralda.¹⁶ Filmske zvijezde bile su Alan Ladd, Betty Field, Macdonald Carey, Ruth Hussey, Barry Sullivan i Shelley Winters i Howard Da Silva.¹⁷

Predstavlja prvu zvučnu, odnosno prvu sačuvanu ekranizaciju istoimenog romana F. Scotta Fitzgeralda. Naslovni protagonist, čiji lik tumači Alan Ladd, je Jay Gatsby, čovjek relativno skromnog porijekla koji početkom 1920-ih naglo stječe bogatstvo nakon čega živi u luksuzu i raskoši. bogatstvo i živi u raskoši uz cilj da obnovi ljubavnu vezu s bivšom ljubavi, odnosno Daisy Buchanan, čiji lik tumači Betty Field. Rad na filmu je započeo 1946. godine, nedugo nakon što je dotada zaboravljeni *Gatsby* iznenada postao bestseler i dobio status književnog klasika.¹⁸ Produkciju, koja je trebala jedna od prestižnijih u tadašnjem Hollywoodu, mučili su problemi s *castingom* - Tyrone Power, koji je trebao glumiti Gatsbyja, odustao je nakon što su producenti odbili njegov zahtjev da se za ulogu Daisy angažira Gene Tierney.¹⁹ Poteškoće je stvorio i sam scenarij koji je zbog prikaza razuzdanog i dekadentnog života društvene elite morao biti prilagođen strogom cenzorskom kodeksu.²⁰ Shodno, ovo je bila druga filmska adaptacija romana, nakon izgubljene tzv. nijeme verzije iz 1926. godine. Producent Richard Maibaum radio je s Alanom Laddom te su njih dvojica postali su prijatelji.²¹

¹⁶ Maanen, Hester, «The Influence of Personal Motives and Differences between Time Periods on Fitzgerald's Prose in Film Adaptations of The Great Gatsby», BA Thesis English Language and Culture, Utrecht University, Utrecht, 2015.

¹⁷ isto

¹⁸ Latimes Articles: <http://articles.latimes.com/2012/apr/16/entertainment/la-et-classic-hollywood-20120416>

¹⁹ isto

²⁰ Huskey, Chase, «The Identity Crisis of the Modernist Era», ELF, UK, vol. 1, 2009.

²¹ isto

Maibaum je za Alana izjavio: „Nikada nisam vidio drugog glumca koji se poletno kretao kao Alan, koji je imao takvu koordinaciju. Lijep, dubok glas. Svi su rekli da nije glumac, ali su pogriješili. Znao je što radi. Bio je pretjerano skroman, sramežljiv, introvertiran. Ali, kad jednom osvojite njegovo povjerenje, ne možete učiniti ništa loše. Paramount Pictures je Alana Ladd smatrao sumnjivim glumcem, ali nisam im vjerovao. Bio sam u njegovoj kući i odveo me do drugog kata, gdje je imao garderobu sve do kraja sobe. Otvorio ga je, pogledao me i rekao: «Nije loše za Okie, zar ne?» Imam gušće hlače jer sam se sjetio kad je Gatsby uzeo Daisy da joj pokaže svoju vilu, pokazao joj je i svoju garderobu i rekao: «Imam čovjeka u Engleskoj koji mi kupuje odjeću, a na početku šalje niz stvari svake sezone, proljeća i jeseni». Rekao sam sebi: «Bože moj, on je Veliki Gatsby!» I bio je na neki način Veliki Gatsby. Uspjeh se naselio na njega kao što je to bilo na Gatsbyju. Budući da je filmska zvijezda, imao je jednaku vrstu uspjeha, ali nije znao postupati. Imao je isti precizan, pažljiv govor, kontrolirani način, pažljivo modulirani glas.»²²

Slika 1. Alan Ladd i Betty Field («The Great Gatsby» 1949.)

²² Google books: https://books.google.hr/books?id=sWewbX79ISsC&pg=PA281&lpg=PA281&dq=maibaum+gatsby&source=bl&ots=qfn6oairN&sig=Pz0A0kj04kzr7r58PCuPB_SPVU&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwj6lcCO35rdAhWEWCwKHUdNAqAQ6AEwD3oECAMQAQ#v=onepage&q=maibaum%20gatsby&f=false

Paramount Pictures, američka tvrtka za proizvodnju i distribuciju filmova, bila je vlasnik filmskih prava na roman. Nevoljko su se odlučili za stvaranje filma, obzirom da Fitzgeraldov ugled nije bio tako snažan 1946. godine, kao što je to bilo nešto kasnije - ali Maibaum i Ladd su ustrajali. Planovi za snimanje filma najavljeni su 1946. godine, a scenarij je napisao Maibaum i Cyril Hume.²³ Međutim, bio je gurnut unatrag nekoliko godina, navodno zbog cenzure: «Čini se da se ured Johnson boji započeti novi jazz ciklus», rekao je Maibaum novinarima 1946. godine.²⁴ Maibaum je konačno «osigurao» cenzuru dodavanjem prizora na samom početku kada Nick i Jordan navode «da postoji način koji se čini pravednim za čovjeka, ali kraj je puta smrt».²⁵ Maibaum je 1986. godine rekao kako je time pružio „moralnu moralnost (...) te da je morao to učiniti; «bilo je pogrešno i vrlo ne-Fitzgeraldski, no to je bila cijena koju sam platio kako bi se film snimio i dobio na gledanosti».Projekt je službeno ponovno aktiviran u listopadu 1947. godine.²⁶

Joseph Breen i scenaristi odobrili su scenarij, a Paramount Pictures je zadržao proizvodnju. Izvorni redatelj bio je John Farrow, koji je napravio niz filmova s Alan Ladd i *The Big Clock* s Maibaumom. Međutim, Maibaum kaže kako se on i redatelj nisu slagali s glumicom koja je igrala ulogu Daisy. Dogovorili su se da je lik mora glumiti lijepa, glamurozna i nestabilna djevojka. Farrow je ipak stavio više važnosti na glamur i ljepotu. Iako je Hollywood bio pun divnih djevojaka, Farrow je želio Gene Tierney, a Maibaum je gurnuo Betty Field.²⁷ Henry Ginsberg, glavni producent Paramount Picturesa pristao je na Betty Field, zbog čega je Farrow odustao od filma. Farrowa je zamijenio redatelj Eliot Nugent koji je bio oduševljen izborom Betty Field, no paralelno s tim bio je rezerviranog stava o glumcu Alan Laddu koji igrao ulogu Gatsbya. Maibaum je smatrao kako je Nugent bio «neodlučan» tijekom snimanja filma, no kasnije je otkrio da je redatelj tada patio od mentalne bolesti.²⁸

²³ Backstory: https://books.google.hr/books?id=sWewbX79ISsC&pg=PA281&lpg=PA281&dq=maibaum+gatsby&source=bl&ots=qqfn6oairN&sig=Pz0A0kj04kzr7r58PCuPB_SP-VU&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwj6lcCO35rdAhWEWCwKHUdNAqAQ6AEwD3oECAMQAQ#v=onepage&q=maibaum%20gatsby&f=false

²⁴ isto

²⁵ isto

²⁶ A Reader's Guide: <https://books.google.hr/books?id=fEsu7zItm00C&pg=PT53&lpg=PT53&dq=maibaum+gatsby&source=bl&ots=davtrXYKXT&sig=psxYI0IMHPwTYggUQq1vMMLMGs&hl=hr&sa=&ved=2ahUKEwj6lcCO35rdAhWEWCwKHUdNAqAQ6AEwEHoECAIQAQ#v=onepage&q=maibaum%20gatsby&f=false>

²⁷ Tredell, Nicolas, «Fitzgerald' The Great Gatsby: A Readers Guide», Continuum, New York, 2007.

Ujedno, Maibaum navodi kako se snimanje odvijalo bez poteškoća sve do trenutka kada je Alan Ladd odbio poljubiti Betty Field. Ladd je rekao da mnoštvo njegovih obožavatelja djeca i da ne želio igrati lik koji je ljubi udanu ženu. Maibaum ga je pokušao razuvjeriti, no nije uspio. Njihov jedini poljubac odigrao se u samo jednoj sceni na kraju filma.

Prema Maibaumu, film je bio financijski isplativ iako su recenzije bivale mješovite. Kritičari su se razlikovali o Betty Field, odnosno Daisy, neki su mislili da je savršena, a drugi da je suptilno pogrešna, dok je Alan dobivao pozitivne komentare, a izjavio je kako njegovo osobno zadovoljstvo proizlazi iz onoga što mu je Charles Brackett, američki novelist i producent: «Osobno ste započeli revitalizaciju F Scott Fitzgeralda». Prema časopisu *Variety*, film je bio 45. najpopularniji film u SAD-u i Kanadi 1949. godine., a godine 2012. proizveden je novi primjerak filma iz 1949. godine.

4.2. «The Great Gatsby» 1973.

Možda i najpopularnija adaptacija filma je ona iz 1973. godine s Robertom Redfordom i Miom Farrow u glavnim ulogama. Film je u režiji Jacka Claytona. «The Great Gatsby» bio je jedan od tada najambicioznijih projekata studija Paramount Pictures. U to vrijeme šef studija bio je Robert Evans, a njegova supruga Ali McGraw, te ju je on htio za glavnu ulogu. Ona u međuvremenu napustila, ali projekt unatoč tome oko sebe okuplja niz velikih imena, scenarista Francisa Forda Coppole, Redforda u glavnoj ulozi, a valja napomenuti da je on tada bio na vrhuncu popularnosti. Kada je započelo snimanje, saznalo se da je Mia Farrow trudna, a taj se taj detalj od publike nastojao skrivati korištenjem posebnih kostima.²⁹

Slika 2. Robert Redford i Mia Farrow («The Great Gatsby» 1973.)

²⁹ ART Mozaik: <http://draganlekovic.me/2018/02/great-gatsby-1974-prica-o-filmu/>

Jasno je da su ovakav izbor režisera i glavnim glumaca postavili visoka očekivanja. Nažalost kriteriji i nisu bili baš zadovoljeni. Iako je film osvojio Oskar za najbolju kostimografiju i najbolju glazbu, vizualno i akustički je svaki detalj dotjeran, kritičari smatraju da je film površan, te da previše prati dosljednost romana.³⁰ Velik broj kritika odnosi se upravo na glavnu glumicu, Miu Farrow. Smatra se da je u nekim situacijama Daisyn lik utjelovila previše jednostrano. ³¹ «Redford je svoj posao obavio korektno, a ostatak ekipe od kojih su Sam Waterson i Bruce Dern nominirani, a Karen Black za ulogu Myrtle Wilson i osvojila Zlatni globus – i više od toga.» riječi su Izabele Laure za FAK.hr.

Kada se govori o redatelju, kritike su svakako zadovoljavajuće. Veoma je realno dočarana iluzija američkog sna, skoro pa u jednakoj mjeri kao što je to dočarao Fitzgerald u romanu. Jasno se vidi da je ispod tog sjajnog premaza ništa drugo nego ništavilo. Društvo će uvijek, skoro kao i danas, uvijek uzdizati Buchanane, a gutati Gatsbyje. Velik naglasak stavljen je i na vizualno, glasne i pretjerane zabave. Istina je da su one bile središte događanja tih godina, čak je i Fitzgerald u svom romanu čitavu jednu stranicu posvetio nabranju ljudi koju su prisustvovali Gatsbyjevim zabavama, stoga nije iznenađujuće da je i sam Clayton imao u cilju prikazati besmislenost takvih zabava.³²

³⁰ FAK.hr: <http://www.fak.hr/recenzije/apsolutnapreporuka/veliki-gatsby-1974/>

³¹ isto

³² isto

4.3. «The Great Gatsby» 2013.

Neki čak smatraju kako u njegovim projektima ima previše kiča i da se pomalo bespotrebno toliko naglašava šarenilo i raskošnost. To je apsolutno primjetno i u ovom filmu, ali za ovakvu temu, to je apsolutni plus. Velik trud uložen je u to da se doslovno prikaže atmosfera njujorškog života. Umjetnička sloboda režisera očituje se u nekim prenaglašenim detaljima koji su pomalo nerealni. Glumačka ekipa je na razini. Jaya glumi standardno dobar Leonardo DiCaprio. DiCaprio se potpuno unio u ovu ulogu. Njegovi lažni osmjesi i prenaglašene gestikulacije sjajno dočaravaju nezadovoljnog čovjeka. Tobey Maguire utjelovio je Nicka Carrawaya. Daisy glumi Carey Mulligan, a ostatak glumačke ekipe su Joel Edgerton, Isla Fisher, Elizabeth Debicki i drugi.

Produkcija filma započela je 2011. godine u Australiji, a početni budžet bio je \$105 milijuna. Radnja filma potpuno prati radnju istoimene knjige. Film je poprilično uzburkao kritičare primajući i kritike i pohvale na temelju glumačke izvedbe, soundtracka i vizualnog stila. Većina je ipak bila pozitivna,³³ čak je i Fitzgeraldova unuka izjavila: «*Scott bi bio ponosan*».³⁴ Film je zaradio više od 353 milijuna dolara. Na 86. Oscarima, film je osvojio dva oskara u nominiranim kategorijama, Oscar za najbolju scenografiju i Oscar za najbolji dizajn kostima.

2010. bilo je objavljeno da će film biti pripremljen od strane Sony Pictures Entertainment, no u 2011. Warner Bros bio je blizu da prihvati dogovor o financiranju i svjetskoj distribuciji filma. Luhrmann je za glumačku postavu iskomentirao da je vrlo ohrabrujuća. Za ulogu Daisy na audiciji su bile najpopularnije svjetske glumice kao što su Keira Knightley, Rebecca Hall, Amanda Seyfried, Blake Lively pa čak i Scarlett Johansson. 15. studenog Luhrmann objavljuje da će Daisy glumiti Carey Mulligan.

Planirano snimanje filma bilo je na području New Yorka, no redatelj u zadnji tren odlučuje naslovnu fotografiju snimiti u Sydneyu. Snimanje je započelo 05. rujna

³³ The Wrap: <https://www.thewrap.com/movies/article/cinemascore-gets-studios-especially-when-it-counters-critics-87701/>

³⁴ Forbes: <https://www.forbes.com/consent/?toURL=https://www.forbes.com/sites/maryclairekendall/2013/05/10/loving-gatsby-all-about-living-fitzgerald>

2011. godine u Fox studios Australia, a završeno je 22. prosinca 2011. s dodatnim snimkama snimljenim u siječnju 2012.³⁵

Slika 3. «The Great Gatsby» 2013.

Čuvena «Dolina pepela», smještena između West Egg i New Yorka snimljena je u Balmainu. Nikova kuća smještena je u Centennial Parku. Dizajnerica Catherine Martin zaista se poigrala u kreaciji kostima i cijelog pozadinskog krajolika. Film zaista odiše obilnim izborom scenografije i kostimografije. Primjetno je da se o svakom detalju vodilo dosta pažnje pa tako i konačan proizvod s tehničke strane izgleda savršeno.³⁶ Režija je također dovedena do savršenstva. Montaža je odlična, a brojne scene sa specijalnim efektima i kompjutersko odrađenom scenografijom zaista odaju dojam nečeg inovativnog i veoma oku ugodnog.³⁷

Za kuću Jaya Gatsbyja poslužio je Međunarodni fakultet menadžmenta dok su neki segmenti izvučeni iz drugih palača, Gold Coasta, Long Islanda i sl. Dosta detalja

³⁵ Hollywood Reporter: <https://www.hollywoodreporter.com/news/baz-luhrmanns-125-million-great-231833>

³⁶ Filmske Recenzije: <https://filmskerecenzije.com/the-great-gatsby-2013/>

³⁷ isto

dodano je u postprodukciji. Inspiracija za filmsku verziju posjeda Buchanan došla je iz Old Westbury Gardensa, a interijer kuće inspiriran je Hollywood Regencyem. Iako je Gatsby u romanu izvorno vozio Rolls-Royce, u romanu je upotrebljen Duesenberg prvi put predstavljen 1929. godine.

Film se prvi put trebao prikazivati 25. prosinca 2012. godine, no 6. kolovoza objavljeno je da se objavljivanje prebacuje za ljeto 2013. godine. Film je 15. svibnja otvorio festival u Cannesu.³⁸

Kostimografija je itekako ostavila prilično velik utisak. Tako je Brook Brothers 15. travnja 2013. premijerno predstavio «The Great Gatsby Collection» liniju muške odjeće, obuće i pribora inspirirane kostimima dizajniranim od strane Catherine Martin za film. 17. travnja 2013. Tiffany & Co. ukrasili su prozore na svojoj vodećoj trgovini u Petoj Aveniji na temu «The Great Gatsby», te dizajnirali posebnu kolekciju «The Great Gatsby Collection» koja sadrži 7 komada: broš, oglavlje, ogrlicu i četiri različita prstena uključujući jedan platinum dizajn s 5,25 karatnim dijamantom u cijeni od \$875.000.³⁹

Velikih je nesuglasica nastalo oko soundtracka za ovaj projekt, čak i ne samo soundtracka već i čitave muzičke podloge. Muzika se sastoji od suvremenih hitova pop muzike.⁴⁰ Osobno sam oduševljena izborom, baš ovakva muzika savršeno dočarava raskošnost i atmosferu tog doba.

Iako u teoriji savršeno odrađeno, film je zaradio mnoge negativne kritike uglavnom naglašavajući kako je veći naglasak stavljen na kostimografiju, scenografiju i glazbu nego na analizu karaktera likova i radnje.

«Carey Mulligan nedostaje sigurnosti; čini se kao da se više trudi izgledati da osjeća ono što izgovara negoli da to zaista čini. Njena Daisy nema svoj glas, ona je lebdeći objekt, na koju Tom i Gatsby utiskuju svoja značenja te prema njima Daisy i djeluje. Izbor Tobeyja Maguirea za lik Nicka Carawaya nikada mi neće biti jasan. Možda ima

³⁸ BBC: <https://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-22526407>

³⁹ Tiffany & Co: <https://www.tiffany.com/?aspxerrorpath=http%3a%2f%2fwww.tiffany.com%2fShopping%2fCategoryBrowse.aspx%3fclid%3d2605758%26mcat%3d148206&pnf=1>

⁴⁰ Filmske Recenzije: <https://filmskerecenzije.com/the-great-gatsby-2013/>

lice prosječnog američkog građanina kome je umjerenost drugo ime (što odgovara Nickovoj promatračkoj ulozi), ali riječi koje on izgovara naprosto nemaju snagu i značaj koji bi trebali. Slična je situacija s Elizabeth Debicki, čija suviše naglašena i prazna interpretacija Jordan Baker neprimjetno prolazi kroz film. Joel Edgerton solidno uobličuje egocentričnog Toma, dok su likovi Myrtle i Wilsona, koje tumače Isla Fisher i Jason Clarke, nepravedno zanemareni.»⁴¹ komentar je Izabele Laure za FAK.hr

Slika 4. Leonardo DiCaprio i Carey Mulligan («The Great Gatsby» 2013.)

⁴¹ FAK.hr: <http://www.fak.hr/recenzije/novi-filmovi/veliki-gatsby-the-great-gatsby-2013/>

5. KARAKTERISTIKE VREMENSKOG RAZDOBLJA

5.1. Općenito

«Američki san» interpretira povijesno razdoblje koje je obilježeno političkom, sociološkom i gospodarskom sferom koje se reflektiralo na globalnoj razini. Iako «američki san» nije doslovno pojmovno određen, njegova je vizija bila rasprostranjena na književna djela, reklame, filmove i slično. Najčešće je to bila fraza koja je promovirala novi i drukčiji stil života. Amerikanci su se očitovali kao spremni na ideale slobode, požrtvornost i prilike za napredak. Najbolje je «američki san» opisao povjesničar James Truslow Adams koji je u svom djelu iz 1931. godine Ep o Americi opisao da je to «san o zemlji u kojoj bi život bio bolji, bogatiji i ispunjeniji za svakoga, s mogućnostima za napredak za svakog u skladu s mogućnostima i postignućima».⁴²

Ono što je prethodilo ovom vremenskom razdoblju je potreba za novim izvorima sirovina i tržišta, što je prije svega značajno utjecalo na oblikovanje imperijalne politike. Među prvim žrtvama takve politike bili su Havaji, koje je SAD anektirao 1898. godine, a iste je godine poveo rat protiv Španjolske koja se morala odreći Kube, Filipina, Portorika i Guame. Zatim, zanimanje za tržišta Daleko istoka pa nametanje «politike otvorenih vrata» svim europskim silama. Od gradnje Panamskog kanala do proglašenja neovisnosti za Republiku Kolumbiju, Sjedinjene Američke Države postupno su nametale svoje zahtjeve i sasvim ih uspješno provodile u praksi. Cilj svih mjera koje su se provodile dovele su do ekspanzionističke politike dolara te uspostavljanja kontrole nad Dominikanskom Republikom, Venezuelom, Hondurasom, Nikaragvom i Kubom.⁴³ Početkom XX. st. intenzivirala se borba za prava radnika, borba crnačkoga stanovništva protiv rasne diskriminacije te borba žena za pravo glasa. Tada su pojedine države, njih 15, izglasovale pravo žena na glasovanje, ali tek su im u I. svjetskom ratu to pravo priznale i ostale. Na saveznoj im je razini to pravo bilo zajamčeno 1920. godine. Uveden je federalni progresivni porez na dohodak, a farmerima su dane kreditne olakšice, izbori za senatore počeli su se provoditi općim

⁴² Express: <https://www.express.hr/life/americki-san-kako-je-nastao-i-zasto-amerikanci-u-to-vise-ne-vjeruju-4388www.express.hr>

⁴³ Enciklopedija: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56303> ,

glasovanjem, a doneseni su i zakoni protiv trustova. U prvim godinama I. svjetskog rata Sjedinjene Američke Države provodile su politiku neutralnosti, a zbog blokade Centralnih sila na moru, Sjedinjene Američke Države su prodajom ratnoga materijala zemljama Antante stekle golemi financijski i politički dobitak, nakon čega se izvoz gotovo utrostručio.⁴⁴ Amerika je ulagala mnoštvo napora kao posrednik za prekid rata i sklapanje «mira bez pobjede». No, utjecaj američkih financijskih krugova zainteresiranih za zemlje Antante jačao je protunjemačko raspoloženje i, napokon, «neograničeni podmornički rat» koji je povelala Njemačka, a u kojem su stradavali i američki brodovi, potaknuli su Sjedinjene Američke Države da uđu u I. svjetski rat na strani Antante i time znatno pridonese pobjedi saveznika.⁴⁵ Svoj program za uspostavljanje svjetskog mira predsjednik Sjedinjenih Američkih Država donio je 08. 01. 1918. godine u poslanici američkomu Kongresu. Nakon toga, Sjedinjene Američke Države ulaze u razdoblje poslijeratnoga prosperiteta. «Zlatne» 1920-e godine (eng. Golden Twenties) koje su protekle u znaku tradicionalizma i izolacionizma. Zabrana prodaje alkohola 1920. godine potaknula je razvoj organiziranog kriminala. Razbukalo se i djelovanje Ku-Klux-Klana, obnovljenoga 1915. na Jugu, dok je u razdoblju od 1921. – 1929. godine naglo porasla industrijska proizvodnja zbog uvođenja tekuće vrpce, ali i zbog provođenja gospodarsko-financijske ekspanzije prema zemljama Latinske Amerike.⁴⁶ Godina 1929. obilježena je krizom visoke konjunktura što je izazvalo slom newyorške burze i početak do tada najveće svjetske gospodarske krize koja je do ljeta 1931. godine zahvatila gotovo sve europske zemlje.⁴⁷

Katastrofalan pad vrijednosnih papira, slom privrede, smanjenje industrijske proizvodnje za polovicu, smanjenje obrađenih poljoprivrednih površina, stečajevi banaka i poduzeća te porast nezaposlenosti (oko 15%) doveli su do teških socijalnih poremećaja.⁴⁸ Dakako, tu su završile američke «zlatne godine» i od tada Amerikanci ponovno čekaju ostvarenje svog sna što podrazumijeva ekonomsko blagostanje zemlje. Dakle, iscrpljenje druge industrijske revolucije koja je stvorila prostor trećoj

⁴⁴ Enciklopedija: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56303> ,

⁴⁵ isto

⁴⁶ isto

⁴⁷ isto

⁴⁸ isto

industrijskoj revoluciji⁴⁹, odnosno prevlasti mehanizma nad ljudskom rukom što je pak doprinijelo povećanju količine proizvedene robe s jednako uloženim radom i kapitalom, smanjenju radnog vremena, odnosno porastu slobodnog vremena, te značajnog porasta životnog standarda, što je u konačnici dovelo Sjedinjene Američke Države u razdoblje blagostanja.⁵⁰ Zatim, uvođenje fiskalne konzervativne politike usmjerene na privatizaciju rezultiralo je kapitalizmom. Nove su tehnologije dovele do značajnog gospodarskog rasta. Ujedno, promijenila se struktura više klase pri čemu je posjed imovine podijeljen na tzv. stari i novi novac. Odnosno, tzv. stari novac podrazumijevao je ljude koji su posjedovali naslijeđenu imovinu, a koji su se ujedno smatrali elegantnim bogatašima i novi novac koji se dogodio u «zlatno doba» Amerike, a podrazumijevao je klasu u društvu kojoj je gospodarsko tržište omogućilo uspješne poslovne rezultate. Prohibicija, odnosno zabrana kojom se ograničava ili proglašava nezakonitom proizvodnja, trgovina i konzumacija alkoholnih pića, imala je svoju ulogu u bržem rastu nove klase (novog novca). Ipak, pojava potrošačkog društva pojavila se među srednjom klasom koja se okupljala u obiteljskim kućama i drugim javnim mjestima na kojima bi provodili vlastiti moral i podržavali ponašanja te djela koja podrazumijevaju licemjerje i utilitarizam. Neovisno o tome što su mediji konstantno naglašavali perfekcionističko življenje «zlatnog doba», činjenica je kako je većina stanovništva živjela u bijedi i siromaštvu. S obzirom na to da je razlika između bogatih i siromašnih sve više bila prisutna, u samim počecima, isticanjem bogataške raskoši toga doba, mogla se djelotvorno skrivati istina o rubu egzistencije siromašnog stanovništva. Njihovo siromaštvo i bijeda ponajviše su se osjećale u slanom zdravstvenom osiguranju, siromašnoj edukaciji i slabo plaćenim dnevnicama. Ipak, najranjivija su bila djeca i stariji koji su u konačnici postali žrtve «zlatnog doba» Amerike. Ekonomska malaksalost nakon zadivljujuće brzog gospodarskog rasta, doživjela je slom te označila ekonomsku krizu praćenu mnoštvom nezaposlenih i kolektivnom bijedom. Sve je to bio rezultat neizmjerne želje za bogaćenjem nove klase koja nije uspjela održati ekonomski balans i time je utjecala na cjelokupno društvo i njihovu spoznaju. Međutim, mediji su tijekom nastanka i trajanja ekonomske krize i dalje ideološki veličali američki san koji je utjecao na potrošače dobara i usluga. Tek je 1929. godina, tzv. velika depresija utjecala na medijsko

⁴⁹ Doddoli, L., Maradei, M., «Svijet poslije II. svjetskog rata», Marjan tisak d.o.o., Zagreb, 2010.

⁵⁰ isto

oglašavanje koje je promijenilo svoju politiku potrošačke kulture. Tada je većina američkog stanovništva rješenja pronalazila u kreditima, pozajmicama i slično s obzirom na to da su vjerovali u brzi povratak ekonomskog blagostanja, koji se ipak nije dogodio. Krediti i pozajmice davali su se kreditno nesposobnom stanovništvu što je u konačnici dovelo do potpunog sloma burze i cjelokupnog tržišta.⁵¹

Sjedinjene su Američke Države kao vodeća politička sila utjecale na cijeli svijet veličajući kapitalizam kao jedini društveni ekonomski status koji omogućuje ekonomsko blagostanje. Međutim, trebalo je vremena dok se shvati kako kapitalizam ipak nije najbolje rješenje. Poslodavcima je cilj maksimizirati svoju dobit i ako je potrebno oni će u tom cilju bezobzirno eksploatirati radnu snagu. Nigdje ne postoji obaveza brinuti se za dobro drugoga čovjeka. U ideologiji kapitalizma i liberalne demokracije sloboda pojedinca ima prednost pred obvezama prema zajedničkom dobru. U tom sustavu ne postoje nikakve društvene obveze. Jedina doista relevantna dužnost jest maksimizacija dobitka putem tržišnih transakcija. Etički postulati u tome sustavu ne igraju nikakvu ulogu.⁵²

⁵¹ Doddoli, L., Maradei, M., «Svijet poslije II. svjetskog rata», Marjan tisak d.o.o., Zagreb, 2010.

⁵² isto

5.2. Art deco

Art déco naziv je za pokret u arhitekturi i primijenjenoj umjetnosti. Nastao je nakon međunarodne izložbe dekorativnih umjetnosti (Exposition Internationale des Arts et Décoratifs Industriels Modernes) u Parizu 1925. god.⁵³ Djelovao je 1930-ih, pa čak i 1940-ih kada postaje već sveprisutan u Sjedinjenim Američkim Državama. Posebno se isticao u arhitekturi. U Engleskoj je započeo tek 1940-ih, a čak i Japan izrađuje izvozne proizvode po uzoru na *art déco*, u Kini se javlja njegova mješavina s modernim stilom ranog 20. stoljeća.⁵⁴

Odlike *art décoa* su jednostavne čiste forme, bogato dekorirane geometrijskim ili stiliziranim figuralnim likovima. Veliki naglasak stavlja se na unutarnje uređenje prostora i kiparstvo. Koriste se neobični i skupi materijali kako bi odali dojam luksuza i bogatstva. Stil je bio zanesen industrijskim strojevima, novim automobilima, stoga umjetnici preferiraju jednostavne ponavljajuće forme. Karakteristični motivi bili su konvencionalno prikazani ženski aktovi, lišće, životinje, sunčeve zrake i sl.⁵⁵

Za vrijeme Drugog svjetskog rata u većini zemalja izlazi iz mode. Krajem 1960-ih javlja se nostalgija koja, možemo reći, traje još i danas.

⁵³ Wikipedia: https://hr.wikipedia.org/wiki/Art_d%C3%A9co

⁵⁴ Unesco: <http://whc.unesco.org/en/news/1688>

⁵⁵ Mornarius: <https://mornarius.wordpress.com/2017/03/16/art-deco/>

6. MODA 1920-ih GODINA

6.1. Općenito

1920-e su desetljeće u kojem moda ulazi u moderno doba. Bilo je to desetljeće u kojem žene po prvi put napuštaju ograničavajuće modne trendove prethodnih godina i počinju nositi udobniju odjeću poput kratkih suknji i hlača. Muškarci također napuštaju formalnu dnevnu odjeću i po prvi puta počinju nositi sportsku odjeću. I dalje se nose odijela.⁵⁶

Dvadesete godine prošlog stoljeća možemo podijeliti na dva razdoblja kada se govori o modi.⁵⁷ Prvu polovicu desetljeća karakterizira spora promjena. Bilo je teško prihvatiti nove stilove. Od 1925. godine to se mijenja i narod strastveno prihvaća nastale promjene u modi. Upravo taj stil se nastavlja sve do 1931. godine do kada ne zavlada globalna depresija.

6.2. Povijesni pregled

Nakon Prvog svjetskog rata situacija u SAD se mijenja silovitom brzinom. Kao što je već spomenuto žene dobivaju pravo glasa, postaju radna snaga, modni trendovi im postaju dostupniji nego što su to bili u godinama prije. Čak im je dodijeljeno i ime «Flappers»⁵⁸ zbog onog što su nosile.

Tehnološki razvoj novih tkanina i novih sredstava za pričvršćivanje odjeće utjecali su na modne trendove dvadesetih godina 20. stoljeća. Prirodne tkanine poput pamuka i

⁵⁶ Glamour Daze: <https://glamourdaze.com/history-of-womens-fashion/1920-to-1929>

⁵⁷ Extravagant: <http://extravagant.com.hr/article/1676/modni-vremeplov-1920>.

⁵⁸ *Flappers* je bila generacija mladih žena u razdoblju 1920-ih godina koje su nosile kratke suknje, kratko rezale svoju kosu na popularnu bob frizuru, slušale jazz glazbu. Nosile su napadan make up, često bile pod utjecajem alkohola, konzumirale cigarete na javnim mjestima, vozile automobile i prespitivale socijalne norme. *Flappers* su ikone turbulentnih 20. godina. (preuzeto s ThoughtCo.: <https://www.thoughtco.com/flappers-in-the-roaring-twenties-1779240>)

svile obilno su se koristile. Svila je bila iznimno poželjna zbog svoje luksuzne kvalitete, ali s obzirom da je količina bila ograničena, bila je prilično skup materijal.⁵⁹ Do 1920-ih godina većina odjevnih komada bila je pričvršćena vezicama ili gumbima, međutim tijekom ovog desetljeća razvijaju se metalne kukice, patentni zatvarači, što znači lakše kopčanje i pričvršćivanje odjeće. Poboljšane metode proizvodnje omogućuju proizvođačima proizvodnju odjeće dostupne i radničkoj klasi. Prosječni čovjek, točnije, prosječno plaćen čovjek sada je mogao postati modno sofisticiraniji.⁶⁰

U međuvremenu, žene iz radničke klase odijevaju se u moderne haljine interesantnih oblika. Iako to i dalje nije niti blizu modi onih bogatih, sasvim je primjereno i odgovara njihovim poslovima telefonskih operaterki, daktilografkinja i sl.

Premda su na modnim pistama vladale jednostavne, minimalne linije, 1920-e nisu mogle proći bez luksuza. Šarene tkanine, svila, baršun, saten bili su omiljeni od strane dizajnera tog doba. Robne kuće imale su jeftinije varijacije tog dizajna s novoproduzvenim sintetičkim tkaninama. Počinju se isprobavati kombinacije različitih tkanina kako bi se osmislile modne kombinacije za posao, formalno, neformalni druženje, socijalne aktivnosti i dr.

Slika 5. Moda 1920.

⁵⁹ Krajem 19. stoljeća prvi put se izrađuje «umjetna svila» dobivena od prirodnih derivata, odnosno celuloze. Spada pod semi-sintetička vlakna. Poznata je pod nazivom 'Rayon'. 1910. započinje tvornička proizvodnja ove tkanine u Sjedinjenim Američkim Državama. (preuzeto s: <https://hr.stuklopechat.com/biznes/5262-rayon-tkan-vse-preimuschestva-i-nedostatki.html>)

⁶⁰ Fashion History Timeline: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1920-1929/>

6.3. Žensko odijevanje

U to doba Pariz postavlja modne trendove za Europu i Sjevernu Ameriku. Haljinama je pao struk do razine kukova te su prestale pratiti liniju tijela. Novi trend je težio k jednostavnosti pa su tako primjerice prsluci bili jednostavno oblikovani sa samo nekoliko bočnih šavova ili nabora na ramenima. Na početku novog desetljeća rubovi suknji su se pojavili iznad gležnja, a u samo tri godine, duljine suknji popele su se na tada neviđene visine.⁶¹ Kosa je najčešće bila ošišana na bob frizuru, dajući time dječjački izgled.

Izrezi oko vrata većinom su bili jednostavni okrugli ili «V» izrezi. Rukavi su bili dugi i ravni ili u obliku zvona. Haljine su bile jednostavnijeg kroja te se na nekim haljinama pojavio i remen na bokovima, ali i u tom slučaju, haljine su padale u ravnoj liniji. Od tkanina se je koristila lagana svila, šifon, mekani baršun, laganija vuna i mekani pamuk. Detalji na haljinama prevladavali su na površini, a koristio se vez, meke pletenice ili perlice za večernji izgled pa i manipulacije s tkaninama kao što je naborano šivanje na mašinu ili štirkanje. Na plesnim podijima posebno su bile popularne prozirne i polu-prozirne haljine s pripadajućim gaćicama koje su omogućavale su ženama da se iskažu i u nekim novim plesnim pokretima, pa se tako počinje plesati Charleston.⁶²

U svijetu umjetnosti, moda je bila pod velikim utjecajem umjetničkih pokreta poput *nadrealizma*.⁶³ Nakon Prvog svjetskog rata umjetnost polagano prelazi iz bujnih, krivudavih apstrakcija prema glatkim i geometrijskim oblicima *art decoa*.⁶⁴

⁶¹ Hrvatski Povijesni Portal: <http://povijest.net/moda-u-razdoblju-1920-1930/>

⁶² *Charleston* je vrsta plesa koja se 1923. godine pojavila u SAD. Do kraja desetljeća postao je globalno popularni fenomen. Ime je dobio po istoimenoj pjesmi, izvođačice Elizabeth Welch. Plesni pokreti koje je Welch izvodila tokom izvedbe su kopirani od strane mladih žena koje su izlazile u njujorške noćne klubove. Njegovoj popularnosti doprinjele su ilegalne točionice alkoholnih pića, u njima su žene često plesale same ili u ženskom društvu, čime su izražavale svoj prezir prema zakonu. Žene koje su plesale *charleston* su zbog brzih pokreta rukama i nogama neke od tadašnjih promatrača podsjećale na ptice koje mašu (engleski: to flap) krilima, pa su stekle nadimak flapper («mahalica»), što je postalo ime vezano uz cijelu žensku supkulturu. *Charleston* je kasnije evoluirao u plesni stil koji je danas poznat kao Lindy Hop. (preuzeto s ThoughtCo. : <https://www.thoughtco.com/the-charleston-dance-1779257>)

⁶³ *Nadrealizam* je umjetnički pokret nastao u Parizu. Nastao je i razvijao se neposredno iz talijanskog metafizičkog slikarstva i dadaizma. Kao i futuristi, prezirali su sve zakone i ustaljene običaje, ali umjesto borbi s društvom, okrenuli su se od stvarnosti i usmjerili svoje napore istraživanju ljudskog duha za koji su smatrali da je potisnut i ugušen društvenim pritiscima. (preuzeto s: Enciklopedija: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=42748>)

Elsa Schiaparelli jedna je od ključnih talijanskih dizajnerica ovog desetljeća koja se bila pod velikim utjecajem «nadnaravne» umjetnosti predstavljajući je kroz svoje radove.⁶⁵

Razdoblje oko 1920-te godine naziva se još i «era laskanja» (engl. flapper era). Do 1926. rubovi haljina nastavili su svoj skandalozan uspon i stigli do koljena. Nizak struk i dalje je uživao popularnost, ali su i suknje i prsluci postali sve složeniji zahvaljujući šavovima, kružnim volanima i lepršavim materijalima. Počeli su se pojavljivati ukrasni šalovi, kontrastne tkanine i slojevi te ručno nizanje perlica koje je iziskivalo puno vremena i novca, ali je bilo iznimno popularno (posebno za plesne haljine).

Duljine suknji, koje su neki smatrali nepristojnima, pripitomljene su modnim kolekcijama iz 1928./1929. godine, dok su asimetrični rubovi haljina (duljina haljine na prednjem dijelu je do koljena, a na leđima je dulja) svojom pojavom najavili dulje rubove u razdoblju 1930-ih godina.⁶⁶ Struk se postupno podigao na razinu koju mu je priroda namijenila.

Mnoge dame su se odrekle elegantne, skupocjene odjeće te se ogrnule muškim jaknama. Žene su prihvatile i smoking i muške svilene pidžame širokih nogavica koje su nosile na plaži i kod kuće, a one smjelije i na ulici. Smoking kao senzacija nove mode predstavljen je u časopisu Svijet 1926. godine. Uz mijenjanje životnog stila 20-ih godina počinje i opća holivudizacija, te opčinjenost ženskom ljepotom i sve popularnija natjecanja za miss.

Takozvani fenomen «Garçonne» najavljiivao je mobilnost, brzinu i funkcionalnost novoga stila života, a ujedno je predstavljao ženu kao glavnu potrošačicu novoga doba. Može se zaključiti da su u razdoblju *art decoa* procvatili modni saloni te je rođena nova, smjela žena i izgledom i ponašanjem.

⁶⁴ više na str. 33

⁶⁵ Modni Zamorac : <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/oznaka/povijest-mode>

⁶⁶ Vintage Lifestyle: <http://vintagelifestyle.com.hr/vintage1/31-vintage1920-30>

6.4. Modni dodaci

Najpopularniji ukrasi 20.-ih godina zasigurno su bili «cloche» (zvonasti) šeširi i bob frizura. Bob frizura savršeno je odgovarala ravnoj silueti koja se tada nosila. A i šešir je savršeno odgovarao uz nju. Može se reći da su bob frizura i «cloche» šešir praktički napravljeni jedno za drugo. Nakit je bio nešto jednostavniji, romantičniji, geometrijskih oblika. Jedan od ključnih dijelova modnih dodataka bila je dugačka ogrlica od bisera. Bio je to osnovni komad u ormaru svake žene.

Svaka žena nosila je torbicu, šešir i rukavice. Popularne torbice su bile *clutch torbice* u kojima su žene nosile malo stvari, samo ruž, puder i novac. Torbice su bile rađene od svih vrsta kože. Kozmetiku su nosile u ukrašenim metalnim kutijicama. Rukavice su također bile neizostavne, nosile su se do zgloba ili dvostruko dulje. Ljeti su se nosile rukavice od pamuka svile i čipke, a zimi od kože.⁶⁷

Cipele su postale vidljive. Žene su imale različite vrste obuće za različitu vrstu događanja.⁶⁸ Tako su se nosile cipele za hodanje, kućne cipele, plesne cipele, sportska obuća, obuća za kupanje. Cipele je bilo moguće naručivati iz kataloga u obližnji butik. Najmodernije cipele dvadesetih godina bile su T-strap cipele koje su se kopčale s jednim ili dva gumbića. Fasnetas su bile cipele s puno ukrasa i dva gumba. Prosječna visina pete bila je od 5 do 10 cm, tada su takve cipele glasile kao iznimno neudobne za nošenje.

U želji da naglase sofisticiranost i elegantnost žene su nosile bisere i zlato. Često je bila nošena i tada novo izumljena plastika. Platina se često kombinirala s dragim kamenjem kao što su rubin, onix, opal i akvamarin, a Coco Chanel je započela novi trend, trend bižuterije.⁶⁹

⁶⁷ Vintage Dancer: <https://vintagedancer.com/1920s/when-to-wear-what-in-the-1920s/>

⁶⁸ Vintage Dancer: <https://vintagedancer.com/1920s/when-to-wear-what-in-the-1920s/>

⁶⁹ Wannabe Magazine: <https://wannabemagazine.com/dama-vrsta-koja-nestaje/>

6.5. Muško odijevanje

Muško odijevanje možemo podijeliti na dva razdoblja u 20.-im godinama. Nose kratke jakne od sakoa, a dugačke se koriste samo za formalne prigode. Početak 20.-ih obilježava iznimno visok struk, često s pojasom. Hlače su bile relativno uske i ravne i bile su vrlo kratke, tako da su muškarci često pokazivali čarape.

Do 1925. godine pojavljuju se šire hlače poznate pod nazivom «Oxford hlače». Kod odijela se vraća normalan struk. Nose se rukavice, a tijekom kasnih dvadesetih javlja se prsluk s dvostrukim kopčanjem, koji se često nosi ispod kaputa.⁷⁰

Slika 6. Muški šeširi 1920.

⁷⁰ The Trend Spotter: <https://www.thetrendspotter.net/1920s-mens-fashion-how-to-perfect-the-twenties-style/>

Tijekom 1920-ih godina muškarci su imali široku paletu sportske odjeće, uključujući veste i kratke hlače. Za formalne prilike tijekom dana obično se nosilo jutarnje odijelo. Za večernje prilike muškarci preferiraju smoking s frakom. Najformalnija odjevna kombinacija bila je odijelo crne ili tamno plave boje obloženo satenom, bijela pamučna kravata i crni satenski šešir, bijele rukavice, bijeli rupčić i Oxford cipele. To je bila odgovarajuća odjeća za kazalište, intimne privatne zabave ili za blagovanje u restoranu. Šeširi su simbolizirali statusni nivo. Tijekom ljetnih dana bio je popularan i slamnati šešir koji je više preferirala mlađa populacija.⁷¹

⁷¹ The Trend Spotter: <https://www.thetrendspotter.net/1920s-mens-fashion-how-to-perfect-the-twenties-style/>

7. KOSTIMOGRAFIJA

Iako za kostimografiju filma «The Great Gatsby» 1949. godine nema previše zapisa, za modernu verziju 2013. godine slavne kostimografkinje Catherine Martin, ili onu 1974. za koju je bila zadužena kostimografkinja Theoni V. Aldredge situacija je drugačija. U ovom poglavlju najveći fokus stavit će se na modernu verziju 2013. jer će upravo moderna verzija biti tema eksperimentalnog dijela rada.

Kostime za prvu filmsku adaptaciju ovog slavnog djela izrađivala je Edith Head⁷², kostimografkinja rodnom iz Amerike koja je postala gotovo sinonim za stari holivudski glamur. U starijoj verziji kostimi su nešto jednostavniji i klasičniji, dok se u novijom verzijama kostimografkinje malo više igraju s kostimima. *Jazz* era dvadesetih tako se fino uklopila u moderan način promatranja aktualnih krojeva i nakita, a haljine spuštenog struka, ukrašene brojnim metalnim nitima i jakim sjajem, kao i dramatične kape koje prate liniju glave i teatralan make up samo su neki od trenutaka filma koji se mogu pretočiti u suvremenu modu.⁷³

«The Great Gatsby» (adaptacija 1974.) savršeno prikazuje *jazz* razdoblje. Scene Gatsbyjevih partija doimaju se gotovo stvarnima zbog točnosti kostima, charlestona, pića, plesa itd. Haljine su glamurozne, prekrivene perlicama u obliku kapljica, prekrasnim biserima i pernatim elementima. Jordanina plava haljina, golih leđa na jedno rame gotovo ostavlja bez daha. Daisy je u gotovo svim scenama odjevena u tanke tkanine što može simbolizirati njezin karakter., krhku djevojku koja ne može preživjeti izvan svijeta u kojem je završila. Većina kritičara naglasila je kako su kostimi Jordan Baker ovaj put izdominirali. Jordan i svojom odjećom simbolizira svoj burni, neovisni karakter. Kostime za Jay Gatsbyja, odnosno Roberta Redforda dizajnirao je Ralph Lauren. Lauren je obavio sjajan posao i savršeno predstavio Amerikanca s klasičnim engleskim utjecajem. Klasični smoking, ljetna bjelina, prugaste košulje savršeno ilustriraju eleganciju ere. Jasno, nalazimo tu i popularno rozo odijelo koje i u ovoj adaptaciji Gatsby nosi toliko sigurno, gotovo s istom uvjerenosti s kojom vjeruje da će ponovo osvojiti Daisy.

⁷² Edith Head (28. listopada 1897. – 24. listopada 1981.)

⁷³ Costume Direct: <https://www.costumedirect.com.au/1920s-costumes/>

Slika 7. «The Great Gatsby» 1974.

Slika 8. «The Great Gatsby» 1974.; Jay's Party

«The Great Gatsby» (adaptacija 2013.) osvojila je Oskara za najbolju kostimografiju. Jasno je i zašto. Catherine Martin započela je osmišljavanje kostima za film gotovo tri godine unaprijed. *«Baz je čitao knjigu na glas, red po red, u prostoriji je bilo nas nekoliko. Na taj način uvijek analiziramo tekst. Sve je u analiziranju teksta. F. Scott Fitzgerald je napravio prilično doslovne opise u knjizi i dugo nam je trebalo da se usmjerimo svoje viđenje napisanog u istom smjeru. Započeli smo sa sociološkom analizom života ljudi u 20.-im godinama prošlog stoljeća. Što su voljeli. kako su živjeli, na kakve partije su odlazili. Osjećala sam strašan pritisak da ispunim sve što je napisano u knjizi, a s druge strane htjela sam stvoriti kostimografsku priču koja će biti interesantna modernoj publici. Baz nije želio modernizirati Gatsbyja, umjesto toga, imao je želju predložiti modernoj publici koliko je moderan Great Gatsby svijet u originalnom izdanju. Nije želio da ga se gleda nostalgičnim očima»⁷⁴* priča Catherine Martin. Kod kostimografije koja je napravljena prema knjizi izrazito je bitan odabir materijala, to je još jedna od stvari na koju treba iznimno paziti čitajući scenarij/knjigu jer gotovo uvijek je spomenuto u koji materijal i koju boju je odjeven lik. Naprimjer: *Gatsby je odjeven u šporko bijelo odijelo ispod kojeg je siva košulja i zlatna kravata.*⁷⁵

Martin je na kostimografiji za film radila s Muicciom Prada. Kostimi nisu doslovna interpretacija razdoblja ali je zadržana ravnoteža u nastojanju da se zadrži autentičnost izvorne odjeće kroz priču velikim dijelom ispričanu kroz samo odjeću.⁷⁶

Producent nije želio klasični nostalgični New York već New York u tonovima, da se osjeća živahno i sexy. «Želim 20.te na jedan sasvim novi, neočekivani, svježi način gledanja. Želim vidjeti žene kako se poigravaju svojim biserima i mašu svojim perjem. «⁷⁷ izjavio je Baz.

⁷⁴ Shrimpton Couture: <https://www.shrimptoncouture.com/blogs/curate/12642985-the-great-gatsby-costume-designer-catherine-martin>

⁷⁵ isto

⁷⁶ Fashionista: <https://fashionista.com/2013/04/great-gatsby-costume-and-set-designer-catherine-martin-tells-all>

⁷⁷ isto

u filmu odišu luksuzom, moći, elegancijom. Nakit korišten u filmu većinom je Tiffany i po riječima glumice koja utjelovljuje Dasy vrijedi kao četiri kuće.⁷⁸

Najveći odmak napravljen je u obući iz razloga što cipele iz 20.ih imaju tendenciju da im potpetica izgleda poprilično teško, a publika želi vidjeti nešto uzbudljivo, poletno, sa dozom seksipila. To je jedino područje gdje je napravljen odmak od očekivanog.

Kad se gledaju dvadesete, šteta je da se ne osjeti živost i istinska ljepota tokom filma. Kostimi su u ovom slučaju postali gotovo središnja tema filma, ali to i jest bit, jer upravo oni odražavaju sve karakteristike perioda, samostalnost, emancipaciju, lude godine.

Slika 9. «The Great Gatsby» 2013.

⁷⁸ Fashionista: <https://fashionista.com/2013/04/great-gatsby-costume-and-set-designer-catherine-martin-tells-all>

8. MODERNA ADAPTACIJA

Prije nešto više od desetak godina svijetom je vladala «Harry Potter» manija, zatim je nastupila «Pedeset nijansi sive» manija, sada imamo «The Great Gatsby» maniju. Filmska adaptacija Baza Luhrmanna vratila je u modu «Gatsby stil». Unazad nekoliko godina, točnije od 2013. kada je «The Great Gatsby» otvorio festival u Cannesu dvadesete godine prošlog stoljeća ponovno su oživjele u modnom pogledu.

Zabave s dress codeom «The Great Gatsby» postaju planetarno popularne. Na internetu se gomilaju članci gdje modni stručnjaci predlaži kako se odjenuti poput Daisy ili pak kako nositi čuveno Jay Gatsby rozo odijelo. Tu su i oni koji savjetuju kako ukrasiti interijer za «The Great Gatsby» party. Možemo reći da je val Gatsbyja preplavio čitav planet, i ne prestaje.

Čak su se i zvijezde poput Katy Perry, Gwen Stefani i cijele Kardashian family za neke prigode odjenule na temu Gatsbyja. 1920-te godine su zaista popularno razdoblje za dizajnere i sasvim je opravdavajuće da i dan danas crpe inspiraciju iz njih. Odjeća tih godina ne predstavlja samo razdoblje, predstavlja način ponašanja. Žene su se počele odijevati drugačije kako bi izrazile svoje mišljenje a ne samo kako bi bile modno osviještene.

Trgovina Debenhams bilježi velik porast prodaje perlica i kristalima ukrašenih kapica, ukrasa i trakica za kosu, čipkastih haljina, bisernih narukvica i ogrlica. Tvrde kako se prodaja modnih dodataka ukrašenih perjem povećala za više od 250%, a bisera i bogato ukrašenih narukvica za više od 200%.⁷⁹

Čak i poznati dizajneri koriste Gatsbyja kao inspiraciju za modne revije. Neki od njih su Ralph Lauren i Gucci za kolekciju proljeće/ljeto 2012.⁸⁰

Zašto baš sad? I zašto je baš ovaj film napravio toliku pomamu u modnom svijetu možemo odgovoriti samo jedno. Danas je sve dozvoljeno! Ovo i jesu savršene godine

⁷⁹ Slobodna dalmacija: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/mozaik/clanak/id/202081/veliki-gatsby-u-velikom-stilu-vratio-modu-20-ih>

⁸⁰ Deco Haus: <https://thedecohaus.com/blogs/the-deco-stylist/127849795-1920s-inspired-runway>

za oživljavanje modnog perioda dvadesetih godina jer ako malo bolje pogledamo već dobrim djelom i živimo modnu reinkarnaciju spomenutog razdoblja. Krzneni šalovi i bunde, midi potpetice, haljine ravnih silueta, sve je to zastupljeno na policama trenutno aktualnih modnih trgovina. I sve je to po prvi put dostupno ne samo u haute-couture izvedbi nego kako moda uličnog stila. Pokazalo se da za dizajniranje filmskih kostima najpoznatiji svjetski dizajneri oduvijek pokazuju izniman interes jer na taj način uvelike mogu utjecati na modne trendove. Chrine Martin je to zasigurno uspjelo.

Slika 10. Ralph Lauren «Gatsby Inspired» Collection

9. EKSPERIMENTALNI DIO

9.1. Razrada

Nakon detaljne analize djela, likova, dvije filmske adaptacije i iscrpnog istraživanja o modi u doba 1920-ih godina navedeno će se primijeniti kroz eksperiment. Eksperiment obuhvaća detaljnu razradu kostima i ideje, prijedlog skica i izradu jednog kostima s priloženim fotografijama.

Radnja zamišljenog djela smještena je u sadašnje doba, točnije 2018. godinu. Radi se o TV seriji, pomalo nalik na komediju. Serije su u današnje vrijeme sve popularnije te većina renomiranih filmskih glumaca počinje snimati serije, tako da možemo reći da smo ušli u «eru serija». Upravo iz tog razloga, ideja za ove kostime je da su smješteni u seriju snimanu 2018. godine.

Kostimi su inspirirani modom 1920-ih godina, te kao podlogu koriste «The Great Gatsby» filmsku adaptaciju snimljenu 2013. godine. Kostimi ne odgovaraju doslovno razdoblju koje im služi kao inspiracija već su pomaknuti, modernizirani i pomalo karikaturirani. Možemo reći da se radi o sasvim modernoj verziji s elementima 1920-ih. Te elemente najviše možemo vidjeti u odabiru tkanina. Korištene su isključivo tkanine specifične za razdoblje 1920-ih godina kombinirane s krojevima modernog doba.

Radnja je smještena u New York, 2018. godina. Isto kao u originali, vrti se oko Gatsbyja koji pati za Daisy. Karakter im je nepromijenjen, ali je način ponašanja pomalo izobličen i pretjeran, sukladno životu u Americi u 21. stoljeću. Radnja dobrim dijelom prati radnju knjige s pokojom izmjenom. Ideja ostaje ista. Neuzvrćena nesretna ljubav koja dovodi do potpune katastrofe. Žanr serije svrstala bi pod tragi-komediju.

9.2. Izrada kostima

Kostim koji je izrađen prilično je specifičan zbog toga što može biti primjenjiv danas u 2018. godini jednako dobro kao u 1920-im godinama. Ovaj kostim odabran je iz razloga što je čisti primjer kako sam odjevni komad može totalno promijeniti svoj izraz ovisno o modnim dodacima. Kasnije u radu tvrdnja je popraćena slikama haljine smještene u razdoblje 1920-ih godina s modernim elementima.

Sam postupak izrade kostima prilično je jednostavan. Odabran je materijal koji odgovara razdoblju. Tkanina puder roza boje potpuno je prekrivena sjajnim perlicama ispod koje je našivena podstava u istoj boji. Haljina se sastoji od dva gotovo identična krojna dijela spojena s obje strane. Haljina je dužine do pola koljena, ravno krojena ne prateći liniju tijela.

9.3. Skice

Gatsby

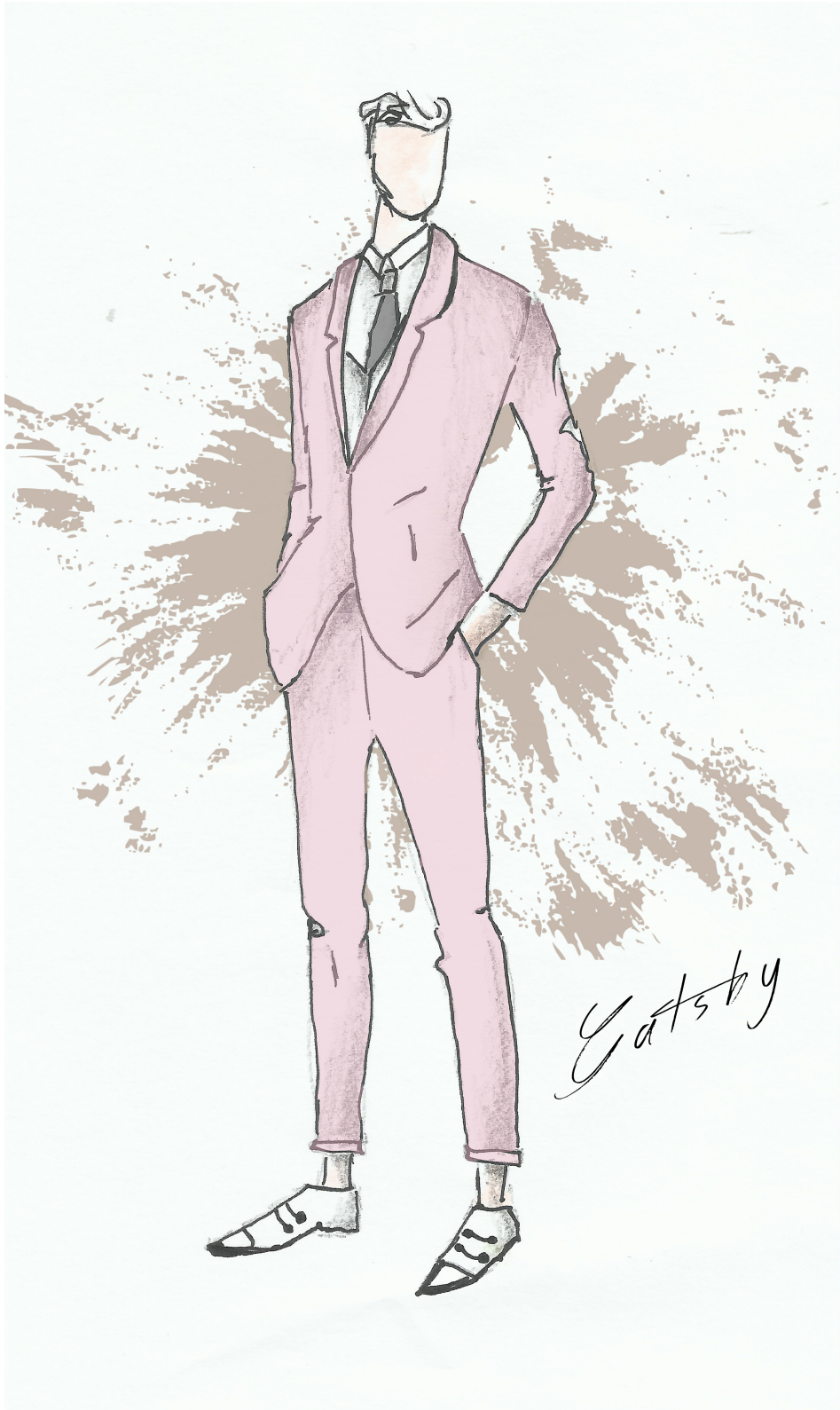

Tom

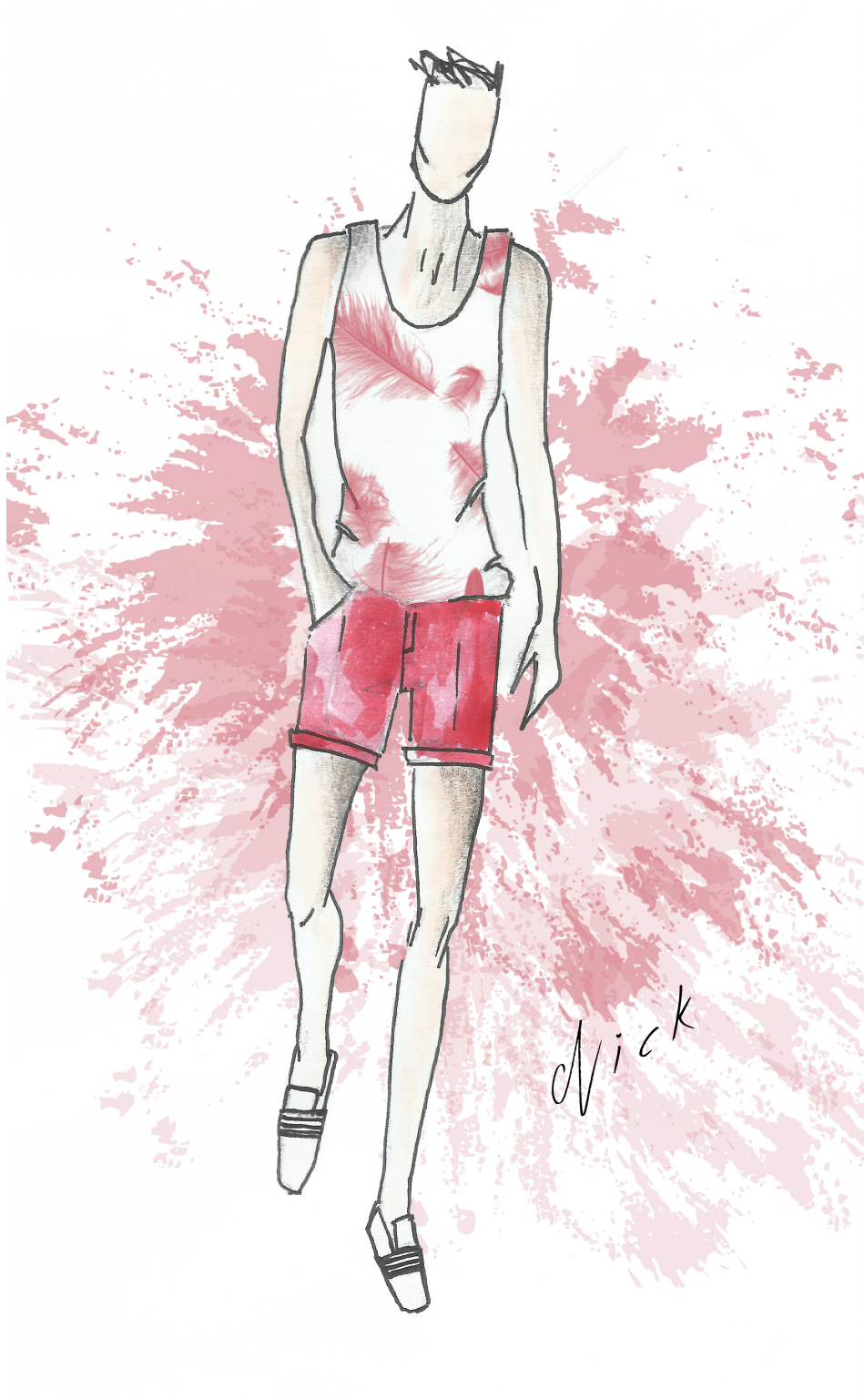

10. ZAKLJUČAK

Veličanstvenim jezikom, koji je, prema mišljenju mnogih kritičara, gotovo na razini epskog djela Fitzgerald donosi životne priče potpuno različitih ličnosti, a svijet u kojem se te priče odigravaju na trenutke nam djeluje poput karnevala. Djelo «The Great Gatsby» savršeno dočarava koliko želja za lažnim, blještavim snovima može biti pogubna. U samoj završnici djela Jay, kao novopečeni milijunaš jedini snosi posljedice pa i biva nepravедno osumnjičen za ubojstvo i ubijen, dok ostali «plave krvi» nastavljaju voditi svoje blistave, isprazne živote. Izvorno ipak pripadnik radničkog sloja preuzima krivnju bogataša, jasno, bez ikakve zahvale. Iako je često smatran jednim od najarogantnijih likova svjetske književnosti, što nesumnjivo i jest, u njemu ima nešto zbog čega ga naprosto žalimo. On je ipak pokušavao nešto napraviti od svog života i dosegnuti taj poznati američki san, mada nije birao sredstva. S druge strane imamo Daisy, djevočju koja bira isključivo stvari koje joj u datom trenutku odgovaraju i koje ne remete njezin život svojevrstne princeze. Ona je jedan od najispraznijih likova s kojima sam se ikada susrela. Iako možda na pogrešan način, Jay je sve što je radio, radio samo za Daisy, no ovo djelo još jednom dokazuje da trčanje za snovima koji toga nisu vrijedi uvijek dovodi do tragedije.

Fokus ovog rada je radnja i analiza djela, moda dvadestih godina i njen utjecaj na suvremenu modu, odnosno umjetničko istraživanje i prijedlog kostimografije za djelo smješteno u suvremeno doba(jesi li to htjele reći?). Kostimografija je, za razliku od svoje tragične radnje potpuna suprotnost jer je blještava, lijepa i promišljeno slojevita. Stoga kostimografija za ovo djelo ima simboličko značenje, jer simbolizira snove i nade glavnih likova. Savršeno je razrađena, dana je potpuna pažnja svakom detalju i upravo je ona ta koja nam pri prvom pogledu na djelo/film daje potpuno suprotni dojam od (stvarne) radnje i njenog tragičnog raspleta. A zar nije takvo baš sve u ovom djelu?

Možemo reći da Fitzgerald ovim djelom savršeno obuhvaća svaku sferu života, ljudskih odnosa, odnosa prema novcu, poslijeratnog stanja pa i same mode, odnosno odijevanja. Niti jedan dio nije zapostavljen. Potpuno je isprezentirano sve što se tih godina događalo i na kraju zaokruženo u jedno tragičnu cjelinu koja poručuje kako

moć, bogatstvo i sve ono u što gledamo kao promatrači (ekstravagantni partiji koje je Gatsby organizirao) nije onako lijepo i blještavo kako se na prvi pogled čini.

11. POPIS LITERATURE

Popis knjiga:

1. Brauer, Stephen, «Jay Gatsby and the Prohibition Gangster as Businessman», F. Scott Fitzgerald Review, vol. 2, Penn State University Press, Pennsylvania, 2003.
2. Božičević, Hrvoje, «Vrijeme jazza ili velika pijanka: obljetnica ere jazza i 80 godina od Velikog Gatsbya», Zbirka doktorata i magisterija, NSB, Zagreb, 2005.
3. Brucoli, Matthew J., editor. «New Essays on The Great Gatsby», Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
4. Brucoli, J. Matthew, «F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby: a documentary volume», A Brucoli Clark Layman book, South Carolina, 2000.
5. Chase, Richard, «The American Novel and Its Tradition. Gordian Press», New York, 1978.
6. Cincotta, Howard, «An Outline of American History», United States Information Agency, New York, 1994
7. Doddoli, L., Maradei, M., «Svijet posli poslije II. svjetskog rata», Marjan tisak d.o.o., Zagreb, 2010.
8. Fitzgerald, F. Scott, «The Great Gatsby», Collins Classics, London, 2012.
9. Heimann, Jim, «20th century fashion: 100 years of apparel ads», Taschen, Los Angeles, 2009.
10. Huskey, Chase, «The Identity Crisis of the Modernist Era», ELF, vol. 1, Utrech, 2009.

11. Maanen, Hester, «The Influence of Personal Motives and Differences between Time Periods on Fitzgerald's Prose in Film Adaptations of The Great Gatsby», BA Thesis English Language and Culture, Utrecht University, Utrecht, 2015.

12. Tredell, Nicolas, «Fitzgerald' The Great Gatsby: A Readers Guide», Continuum, New York, 2007.

13. Šandrak, Stjepan, «Nijeme slike: interpretacija nestalog filma u 9 slika: doktorski rad», Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2015.

Popis internet izvora:

1. Studentski portal: <http://studentski.hr/vijesti/na-danasnji-dan/umro-francis-scott-fitzgerald> (02.07.2018.)
2. Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/F._Scott_Fitzgerald (02.07.2018.)
3. Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Jazz_Age (05.07.2018.)
4. Wikipedia: <https://en.wikipedia.org/wiki/Flapper> (20.07.2018.)
5. Wikipedija: https://sh.wikipedia.org/wiki/Art_d%C3%A9co (23.07.2018.)

6. University Libraries: https://sc.edu/about/offices_and_divisions/university_libraries/browse/irvin_dept_special_collections/collections/matthew_arlyn_brucoli_collection_of_f_scott_fitzgerald/life_of_fitzgerald/index.php (05.07.2018.)

7. Biography: <https://www.biography.com/people/f-scott-fitzgerald-9296261> (05.07.2018.)

8. Google Books: https://books.google.hr/books?id=D7iRLn8ZsAIC&printsec=frontcover&dq=great+gatsby&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKEwjf4cycpo_dAhXGKVAKHVBEBuc4ChDoAhZMAc#v=onepage&q=great%20gatsby&f=false (20.07.2018)

9. Loudoun County: https://www.lcps.org/cms/lib4/va01000195/centricity/domain/5366/fashion_in_the1920s.pdf (20.07.2018.)

10. Enciklopedija: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=42748> (23.07.2018.)
Enciklopedija: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56308> (03.09.2018.)

11. Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/elsa-schiaparelli-trnoruzica-modnog-svijeta-20130708> (23.07.2018.)

12. Povijest.net: <http://povijest.net/moda-u-razdoblju-1920-1930/> (23.07.2018.)

13. Čitaj knjigu: <https://citajknjigu.com/klasik-mjeseca-f-scott-fitzgerald-veliki-gatsby/> (20.08.2018.)
14. Moj TV: <https://mojtv.hr/film/80680/posljednji-filmski-magnat.aspx> (20.08.2018.)
15. Vintage Dancer: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-fashion-men/> (26.08.2018.)
16. Vintage Dancer: <https://vintagedancer.com/1920s/when-to-wear-what-in-the-1920s/> (26.08.2018.)
17. Vintage Lifestyle: <http://vintagelifestyle.com.hr/vintage1/31-vintage1920-30> (26.08.2018.)
18. Filmske recenzije: <https://filmskerecenzije.com/the-great-gatsby-2013/> (26.08.2018.)
19. The Wrap: <https://www.thewrap.com/movies/article/cinemascore-gets-studios-especially-when-it-counters-critics-87701/> (26.08.2018.)
20. Hollywood reporter: <https://www.hollywoodreporter.com/news/baz-luhrmanns-125-million-great-231833> (26.08.2018.)
21. BBC: <https://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-22526407> (26.08.2018.)
22. Tiffany & Co: <https://www.tiffany.com/?aspxerrorpath=http%3a%2f%2fwww.tiffany.com%2fShopping%2fCategoryBrowse.aspx%3fcid%3d2605758%26mcat%3d148206&pfn=1> (26.08.2018.)
23. Blog Dnevnik: <https://blog.dnevnik.hr/stevorocks/2006/06/1621165617/portret-razdoblja-19201930-glamurdekadencijajazz.html?page=blog&id=1621165617&subpage=0&subdomain=stevorocks> (26.08.2018.)

24. Znanje: <http://www.znanje.org/i/i10/10iv10/10iv1007/nadrealizam.htm>
(26.08.2018.)
25. MUO: <https://www.muohr.hr/art-deco/> (27.08.2018.)
26. Unesco: <http://whc.unesco.org/en/news/1688> (27.08.2018.)
27. Britannica: <https://www.britannica.com/art/Art-Deco> (27.08.2018.)
28. PrepScholar: <https://blog.prepscholar.com/the-great-gatsby-summary>
(27.08.2018.)
29. FAK.hr: <http://www.fak.hr/recenzije/apsolutnapreporuka/veliki-gatsby-1974/>
(03.09.2018.)
30. Dragan Leković: <http://draganlekovic.me/2018/02/great-gatsby-1974-prica-o-filmu/>
(03.09.2018.)
31. Spark Notes: <http://www.sparknotes.com/lit/gatsby/summary/> (03.09.2018.)
32. Cazin <https://www.cazin.net/vijesti/clanak/povijest-mode-lude-1920-e>
(03.09.2018.)
33. Leksikografski zavod Miroslava Krlež: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56303> , (03.09.2018.)
34. The Life and Times of F. Scott Fitzgerald:
https://books.google.hr/books?id=QdHia2IZ_kMC&printsec=frontcover&dq=fitzgerald+life&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKEwi_5oeN2p7dAhWIDewKHWczBGoQ6AEILjAB#v=onepage&q=fitzgerald%20life&f=false (03.09.2018.)
35. Vox Feminae: <https://www.voxfeminae.net/strasne-zene/item/427-zelda-sayre-fitzgerald-prva-prava-flapper-djevojka> (03.09.2018.)

36. Knjižnica Kutina: <https://knjiznica-kutina.hr/115-godina-od-rodenja-ernestahemingway/> (03.09.2018.)
37. Cliffs Notes: <https://www.cliffsnotes.com/literature/g/the-great-gatsby/summary-and-analysis/chapter-1> (03.09.2018.)
38. Latimes Articles: <http://articles.latimes.com/2012/apr/16/entertainment/la-et-classic-hollywood-20120416> (03.09.2018.)
39. Backstory: https://books.google.hr/books?id=sWewbX79ISsC&pg=PA281&lpg=PA281&dq=maibaum+gatsby&source=bl&ots=qqfn6oairN&sig=Pz0A0kj04kzr7r58PCuPB_SPVU&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwj6lcCO35rdAhWEWCwKHUdNAqAQ6AEwD3oECAMQAAQ#v=onepage&q=maibaum%20gatsby&f=false (03.09.2018.)
40. A Reader's Guide: <https://books.google.hr/books?id=fEsu7zItm00C&pg=PT53&lpg=PT53&dq=maibaum+gatsby&source=bl&ots=davtrXYKXT&sig=psxYI0lMHPwTYggUQq1vMMLMGs&hl=hr&sa=&ved=2ahUKEwj6lcCO35rdAhWEWCwKHUdNAqAQ6AEwEHoECAIQAQ#v=onepage&q=maibaum%20gatsby&f=false> (03.09.2018.)
41. ART Mozaik: <http://draganlekovic.me/2018/02/great-gatsby-1974-prica-o-filmu/> (03.09.2018.)
42. Forbes: <https://www.forbes.com/consent/?toURL=https://www.forbes.com/sites/maryclairekendall/2013/05/10/loving-gatsby-all-about-living-fitzgerald> (03.09.2018.)
43. Express: <https://www.express.hr/life/americki-san-kako-je-nastao-i-zastoamerikan-i-u-o-vise-ne-vjeruju-4388www.express.hr> (03.09.2018.)
44. ThoughtCo.: <https://www.thoughtco.com/flappers-in-the-roaring-twenties-177924> (03.09.2018.)
45. ThoughtCo. : <https://www.thoughtco.com/the-charleston-dance-1779257> (03.09.2018.)

46. Hrvatski Povijesni Portal: <http://povijest.net/moda-u-razdoblju-1920-1930/> (03.09.2018.)
47. Modni zamorac : <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/oznaka/povijest-mode> (03.09.2018.)
48. Wannabe Magazine: <https://wannabemagazine.com/dama-vrsta-koja-destaje/> (03.09.2018.)
49. The Trend Spotter: <https://www.thetrendspotter.net/1920s-mens-fashion-how-to-perfect-the-twenties-style/> (03.09.2018.)
50. Costume Direct: <https://www.costumedirect.com.au/1920s-costumes/> (03.09.2018.)
51. Fashionista: <https://fashionista.com/2013/04/great-gatsby-costume-and-set-designer-catherine-martin-tells-all> (03.09.2018.)
52. Shrimpton Couture: <https://www.shrimptoncouture.com/blogs/curate/12642985-the-great-gatsby-costume-designer-catherine-martin> (03.09.2018.)
53. Mornarius: <https://mornarius.wordpress.com/2017/03/16/art-deco/> (04.09.2018.)
54. Slobodna dalmacija: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/mozaik/clanak/id/202081/veliki-gatsby-u-velikom-stilu-vratio-modu-20-ih> (04.09.2018.)
55. Real Style: <http://www.realstylenetwork.com/fashion-and-style/2013/05/3-modern-ways-to-evoke-1920s-era-great-gatsby-style/> (04.09.2018.)
56. Deco Haus: <https://thedecohaus.com/blogs/the-deco-stylist/127849795-1920s-inspired-runway> (04.09.2018.)
57. Fashionising: <http://www.fashionising.com/trends/b--the-great-gatsby-influencing-fashion-6919.html> (04.09.2018.)

Popis slika:

Slika 1. Alan Ladd i Betty Field («The Great Gatsby» 1949.), str. 20

preuzeto s: <https://jake-weird.blogspot.com/2014/11/the-great-gatsby-1949-starring-alan-ladd.html?m=1> (03.09.2018.)

Slika 2. Robert Redford i Mia Farrow («The Great Gatsby 1973.»), str. 23

preuzeto s: <https://flashinonthe70s.wordpress.com/2013/05/08/the-great-gatsby-charlestons-back-to-cinema-screens-for-the-first-time-since-jack-claytons-1974-version/> (03.09.2018.)

Slika 3. «The Great Gatsby» 2013., str. 26

preuzeto s: <https://ohthatfilmblog.com/2013/05/23/the-great-gatsby-style-over-substance/> (03.09.2018.)

Slika 4. Slika 4. Leonardo DiCaprio i Carey Mulligan («The Great Gatsby» 2013.), str. 28

preuzeto s: <http://www.wbur.org/hereandnow/2013/05/09/literary-great-gatsby> (03.09.2018.)

Slika 5. Moda 1920., str. 36

preuzeto s: <https://www.etsy.com/es/listing/190922200/imagen-vintage-1920s-cinco-mujeres-de> (03.09.2018.)

Slika 6. Muški šeširi 1920., str. 41

preuzeto s: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-mens-great-gatsby-hat-style/> (03.09.2018.)

Slika 7. «The Great Gatsby» 1974., str. 42

preuzeto s: <http://sunspots.cornellsun.com/2016/09/08/113164/> (04.09.2018.)

Slika 8. «The Great Gatsby» 1974.; Jay's party, str. 42

preuzeto s: http://www.artnet.com/magazineus/features/finch/gatsby-at-86-8-25-11_detail.asp?picnum=2 (04.09.2018.)

Slika 9. «The Great Gatsby» 2013., str. 43

preuzeto s: https://guce.oath.com/collectConsent?brandType=nonEu&.done=https%3A%2F%2Fwww.aol.com%2Farticle%2Flifestyle%2F2013%2F05%2F04%2Fthegreatgatsbycostumeandsetdesignercatherinemartinells%2F20552219%2F%3Fguccounter%3D1&sessionId=3_ccsession_445e79aa-3386-484380af-6cf6091b6443&lang=enUS&inline=false

Slika 10. Ralph Lauren «Gatsby Inspired» Collection, str. 46

preuzeto s: <https://thedecohaus.com/blogs/the-deco-stylist/127849795-1920s-inspired-runway>